

T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ
AİLE HEKİMLİĞİ ANABİLİM DALI

**ANNELERDEKİ SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞININ ÇOCUK
ANNE İLİŞKİSİNE ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI**

Dr. Mustafa EMRE

UZMANLIK TEZİ

KONYA - 2024

T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ

AİLE HEKİMLİĞİ ANABİLİM DALI

**ANNELERDEKİ SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞININ ÇOCUK
ANNE İLİŞKİSİNE ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI**

Dr. Mustafa EMRE

UZMANLIK TEZİ

Danışman:

Dr. Öğr. Üyesi Hatice KÜÇÜKCERAN

Prof. Dr. Fatma Gökşin CİHAN

KONYA - 2024

TEŞEKKÜR

Uzmanlık eğitimim boyunca her zaman yanımda olan, bilgilerini tecrübelerini benimle paylaşarak zamanını bana ayıran, meslek hayatıma önemli katkıları olan, tez çalışmamın her aşamasında desteğini hiçbir zaman esirgemeyen sayın danışman hocalarım Dr. Öğr. Üyesi Hatice Küçükceran ve Prof. Dr. Fatma Gökşin CİHAN'a teşekkürlerimi sunarım. Eğitimim sürecinde bilgi ve deneyimini esirgemeyen değerli hocam Sayın Prof. Dr. Nazan Karaoğlu'na, klinik bilgi ve birikimlerini bizlerden esirgemeyen hocam Sayın Doç. Dr. Nur Demirbaş'a ayrıca teşekkürlerimi sunarım.

Uzmanlık eğitimim sırasında bulunduğum Kadın Hastalıkları ve Doğum, Acil Tıp, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Genel Cerrahi, İç Hastalıkları, Kardiyoloji, Psikiyatri Anabilim Dallarında, eğitimime ve çalışmama katkı sağlayan öğretim üyesi hocalarıma ve asistan arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Uzmanlık eğitimim sırasında birbirimize yoldaş olduğumuz araştırma görevlisi arkadaşlarıma ve aile hekimliği polikliniği çalışanlarına destekleri için teşekkür ederim.

Bugünlere gelebilmeme vesile olan, desteklerini ve inançlarını benden asla esirgemeyen; anne babama ve aileme, hayatıma girdiği günden beri yanımda olan, her anımı sevgiyle besleyen, varlığıyla dünyayı güzelleştiren canım eşim Ayşegül Metin Emre ve güzel hediyesi biricik oğlumuz Doruk Emre'ye çok çok teşekkür ederim.

Mustafa Emre

KASIM 2024

ÖZET

ANNELERDEKİ SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞININ ÇOCUK ANNE İLİŞKİSİNE ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI

Dr. Mustafa EMRE

UZMANLIK TEZİ

KONYA - 2024

Amaç: Hayatımızda çok hızlı yer edinen sosyal medya yaşamın bir parçası haline gelmiştir. Sosyal medyanın bilinçsiz kullanımıyla sosyal medya bağımlılığı da artmaktadır. Bağımlılığın artması tüm ilişkileri olumsuz etkilemektedir. Bu ilişkilerden belki de en önemlisi anne çocuk ilişkisidir. Bu çalışmada sosyal medya bağımlılığı olan annelerin çocukları ile ilişkilerinin değerlendirilmesi amaçlandı.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı nitelikteki bu çalışmaya, evrendeki birey sayısı bilinmediği için, %5 hata payı, %95 güven aralığı ile en az 385 kişi dâhil edilmesi gerektiği hesaplandı. Çalışmada eksiksiz doldurulan 401 anket formu analiz edildi. Oluşturulan anket formu, annelerin yoğun olarak bulunduğu Necmettin Erbakan Üniversitesi (NEÜ) Tıp Fakültesi hastanesinde bekleme alanlarında yüz yüze görüşme yöntemiyle uygulandı. Anket formu; sosyodemografik özellikler, anne sosyal medya kullanım süresi ve çocuğun ekran maruziyetiyle ilgili soruları içermektedir. Ayrıca Bergen Sosyal Medya Bağımlılık Ölçeği (BSMBÖ), Çocuk Ana-baba İlişki Ölçeği (ÇAIÖ) ankette yer aldı. BSMBÖ altı ifadeden oluşmakta ve alınan puanlar arttıkça annelerin sosyal medya bağımlılık düzeyi artmaktadır. ÇAIÖ 'çatışma' ve 'olumlu ilişki' olmak üzere iki alt boyuttan oluşmakta ve alınan puanlar arttıkça anne-çocuk ilişkisinin olumsuz olduğunu ifade eden bir ölçektir. Statistical Package for Social Sciences for Windows (SPSS) 20.0 programı kullanılarak analiz edildi. $p < 0,05$ değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi.

Bulgular: Çalışmaya katılan bireylerin yaş ortalaması $34,2 \pm 4,4$ (min=24; maks=47) yıl olup, %52,4'ü (n=210) 34 yaş ve altındaydı. Katılımcıların %81'i (n=325) ailelerini çekirdek aile olarak tanımladı ve %95,0'ı (n=381) eşyle birlikte yaşıyordu. Annelerin %55,4'ünün (n=222) eğitim durumu yüksekokul/üniversiteydi, %49,4'ü (n=198) çalışıyor ve %57,6'sı (n=231) gelir düzeyini gelir gidere eşit olarak belirtti. Katılımcıların çocuklarının %39,7'si (n=159) 6 yaşındaydı, %76,8'i (n=308) erkekti ve %76,3'ü (n=306) okula/kreşe gitmekteydi. Çocukların %74,5'ine (n=299) evde anneleri bakım veriyordu.

Çalışmaya katılan annelerin %81,8'i (n=328) sınırsız internet bağlantısına sahipti ve ortalama sosyal medya kullanım süresi $2,08 \pm 1,38$ (min=0,20; maks=12) saat/gün idi. Annelerin %63,3'ü (n=254) sosyal medya kullanımlarının aile ilişkisini etkilemediğini düşündüğünü, %50,4'ü (n=202) çocuklarına yemek yerken telefon/tablet izletmediğini ve %38,6'sı (n=155) çocuğuna sıklıkla kitap okuduğunu belirtti. Yaşı 34 ve altı olan, çalışan, eğitim durumu üniversite olan ve sınırsız internet bağlantısına sahip olan katılımcıların BSMBÖ puanları anlamlı olarak daha yüksekti ($p < 0,05$). İlk çocuğu olan, tek çocuğu olan, çocuğu erkek cinsiyette olan ve yemek yerken çocuğuna telefon/tablet izleten annelerin BSMBÖ puanları anlamlı olarak daha yüksek bulundu ($p < 0,05$). Çocuğuna sıklıkla kitap okuyanların ÇAIÖ toplam ($51,30 \pm 10,18$) ve olumlu ilişki alt boyut ($20,03 \pm 3,65$) puanı ile hiçbir zaman kitap okumayanların ÇAIÖ toplam ($57,06 \pm 9,59$) ve olumlu ilişki alt boyut ($22,60 \pm 5,96$) puanları arasında anlamlı fark tespit edildi (sırasıyla $p = 0,012$, $p = 0,006$). Çocuk dijital ekran süresi ile ÇAIÖ toplam puanı ($r = 0,142$), olumlu ilişki alt boyutu ($r = 0,113$), çatışma alt boyutu ($r = 0,112$), BSMBÖ ($r = 0,142$) arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı kolerasyon olduğu tespit edildi (sırasıyla, $p = 0,04$, $p = 0,023$, $p = 0,025$, $p = 0,004$). BSMBÖ'den aldıkları puanlar ile ÇAIÖ toplam puanı ($r = 0,238$), çatışma alt boyutu ($r = 0,270$), arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı kolerasyon olduğu saptandı ($p < 0,001$).

Sonuç: Sunulan çalışmada yaşı daha genç, üniversite mezunu ve sınırsız internete sahip annelerin sosyal medya bağımlılıklarının fazla olduğu bulundu. Sosyal medya bağımlılığının anne çocuk ilişkisini olumsuz yönde etkilediği görüldü. Bu olumsuz etkiden korunmak için bütüncül yaklaşımıyla aile hekimleri; sadece çocuğu değil aile bireylerini de değerlendirmeli, oluşabilecek problemler açısından bilgi vermeli ve sosyal medyanın bilinçli kullanımını için aileleri uyarmalıdır.

Anahtar kelimeler: Anne-çocuk ilişkisi, sosyal medya, aile hekimliği

ABSTRACT

INVESTIGATING THE EFFECT OF SOCIAL MEDIA ADDICTION IN MOTHERS ON CHILD-MOTHER RELATIONSHIP

Dr. Mustafa EMRE

THE MASTER THESIS

KONYA - 2024

Aim: Social media, which has become a part of our lives very quickly, has become a part of life. With the increase in the unconscious use of social media, social media addiction is also increasing. The increase in addiction negatively affects all relationships. Perhaps the most important of these relationships is the mother-child relationship. In this study, it was aimed to evaluate the relationships of mothers with social media addiction with their children.

Materials and Methods: Since the number of individuals in the population was not known, it was calculated that at least 385 individuals should be included in this descriptive study with a 5% margin of error and 95% confidence interval. In the study, 401 completed questionnaire forms were analyzed. The questionnaire form was administered by face-to-face interview method in the waiting areas of Necmettin Erbakan University (NEU) Faculty of Medicine hospital where mothers were concentrated. The questionnaire included questions about sociodemographic characteristics, duration of maternal social media use and child's screen exposure. In addition, Bergen Social Media Addiction Scale (BSMAS) and Parent-Child Relationship Scale (PCRS) were included in the questionnaire. The BSMAS consists of six statements and as the scores increase, the mothers' level of social media addiction increases. The PCRS consists of two sub-dimensions, 'conflict' and 'positive relationship', and the higher the scores, the more negative the mother-child relationship is. It was analyzed using the Statistical Package for Social Sciences for Windows (SPSS) 20.0 program. $p < 0.05$ was considered statistically significant.

Results: The mean age of the study participants was 34.2 ± 4.4 years (min=24; max=47) and 52.4% (n=210) were 34 years of age or younger. Of the participants, 81% (n=325) defined their families as nuclear families and 95.0% (n=381) lived with their spouses. The educational level of 55.4% (n=222) of the mothers was college/university, 49.4% (n=198) were employed, and 57.6% (n=231) reported their income level as income equal to expenses.

Of the participants' children, 39.7% (n=159) were 6 years old, 76.8% (n=308) were male, and 76.3% (n=306) were attending school/nursery. 74.5% (n=299) of the children were cared for at home by their mothers. Of the mothers who participated in the study, 81.8% (n=328) had unlimited internet connection and the mean duration of social media use was 2.08 ± 1.38 (min=0.20; max=12) hours/day. Among the mothers, 63.3% (n=254) thought that their social media use did not affect the family relationship, 50.4% (n=202) did not let their children watch their phones/tablets while eating, and 38.6% (n=155) frequently read books to their children. Participants who were 34 years of age or younger, employed, had a university education and had unlimited internet connection had significantly higher BSMAS scores ($p < 0.05$). Mothers who had their first child, who had an only child, whose child was male, and who let their child watch their phone/tablet while eating had significantly higher BSMAS scores ($p < 0.05$). A significant difference was found between the CPRS total (51.30 ± 10.18) and positive relationship subscale (20.03 ± 3.65) scores of those who frequently read books to their children and the CPRS total (57.06 ± 9.59) and positive relationship subscale (22.60 ± 5.96) scores of those who never read books ($p = 0.012$, $p = 0.006$, respectively). There was a weakly significant positive correlation between children's digital screen time and CPRS total score ($r = 0.142$), positive relationship subscale ($r = 0.113$), conflict subscale ($r = 0.112$), and BSMAS ($r = 0.142$) ($p = 0.04$, $p = 0.023$, $p = 0.025$, $p = 0.004$, respectively). There was a weakly significant positive correlation between the BSMAS scores and CPRS total score ($r = 0.238$) and conflict sub-dimension ($r = 0.270$) ($p < 0.001$).

Conclusion: In the present study, it was found that mothers who were younger, university graduates and had unlimited internet access were more likely to be addicted to social media. It was observed that social media addiction negatively affected the mother-child relationship. In order to prevent this negative effect, family physicians with a holistic approach should evaluate not only the child but also the family members, provide information in terms of possible problems and warn families for the conscious use of social media.

Keywords: Mother-child relationship, social media, family practice

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
TABLolar LİSTESİ	x
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xi
1. GİRİŞ VE AMAÇ.....	1
2. GENEL BİLGİLER	3
2.1. Sosyal Medya ve Kullanımı.....	3
2.2. Dünya’da ve Türkiye’de İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı	3
2.3. Dopamin, Alışkanlık Döngüsü, Bağımlılık	4
2.4. Sosyal Medya Bağımlılığı	5
2.5. Anne Çocuk İlişkisi	6
2.6. Anne Çocuk İlişkisi, Sosyal Medya Bağımlılığı ve Aile Hekimliği	7
3.1. Araştırmanın Şekli.....	9
3.2. Araştırmanın Evreni.....	9
3.3. Araştırmanın Örnekleme.....	9
3.4. Çalışmaya Alınmama Kriterleri.....	9
3.5. Etik Kurul Onayı	9
3.6. Veri Toplama Araçları	9
3.6.1. Sosyodemografik Bilgi Formu	10
3.6.2. Bergen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği (BSMBÖ).....	10
3.6.3. Çocuk Anababa İlişki Ölçeği (ÇAİÖ)	10

3.7. Verilerin İstatistiksel Değerlendirilmesi	11
4. BULGULAR	11
4.1. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri İle İlgili Bulgular	11
4.2. Ölçeklerin Ortalama Puanları ve Cronbach's Alpha Değerleri.....	14
4.3. Çocuk Anababa İlişki Ölçeği (ÇAIÖ) ve Bergen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği (BSMBÖ) Puanları ve Sosyodemografik Verilerin Karşılaştırılması	15
4.4. Toplam Çocuk Sayısı, Anne Yaşı, Sosyal Medya Kullanım Süresi, Kaçınıcı Çocuk Olduğu, Çocuğun Ekran Süresi ve Çocukla Geçirilen Süre ile Ölçek Puanları Arasındaki Korelasyon Analizi.....	19
4.5. Ölçek Puanları Arasındaki Korelasyon ve Regresyon Analizi.....	20
5. TARTIŞMA.....	22
6. SONUÇLAR.....	27
7. ÖNERİLER.....	28
8. KAYNAKLAR.....	29
9. EKLER	34
EK-1. Etik Kurul Onay Formu	34
Ek-2. İzin Formu.....	35
EK-3. Çalışmada Kullanılan Anket Formu.....	37

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Dünya ve Türkiye Sosyal Medya Kullanıcı Sayısı ve Harcanan Süre (2020-2024)	4
Şekil 2. Dopamin döngüsü.....	5
Şekil 3. Çocuk Anababa İlişki Ölçeği toplam puanı ile Bergen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği toplam puanı arasındaki Lineer Regresyon Analizi	21

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların sosyodemografik özellikleri	11
Tablo 2. Katılımcıların sosyal medya kullanım durumu	13
Tablo 3. Katılımcıların çocuklarının özellikleri.....	13
Tablo 4. Çocuğun ekran süresi ve çocuk ile beraber geçirilen süre.....	14
Tablo 5. Ölçeklerin ortalama puanları ve Cronbach's alpha değerleri	15
Tablo 6. Çocuk Anababa İlişki Ölçeği, Alt Boyutları ve Bergen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeğinden alınan puanların sosyodemografik verilerle karşılaştırılması	15
Tablo 7. Katılımcıların sosyal medya kullanım verilerine göre Çocuk Anababa İlişki Ölçeği, Alt Boyutları ve Bergen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeğinden aldıkları puanların dağılımı	17
Tablo 8. Katılımcıların çocuklarının sosyodemografik özelliklerine göre Çocuk Anababa İlişki Ölçeği, alt boyutları ve Bergen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeğinden aldıkları puanlara dağılımı	18
Tablo 9. Katılımcıların özellikleri ile Çocuk Anababa İlişki Ölçeği, Alt Boyutları ve Bergen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki korelasyon	20
Tablo 10. Ölçek puanları arasındaki korelasyon.....	21

SİMGELER VE KISALTMALAR

BSMAS: Bergen Social Media Addiction Scale

BSMBÖ: Bergen Sosyal Medya Bağımlılık Ölçeği

CPRS: Child Parent Relationship Scale

ÇAIÖ: Çocuk Anababa İlişki Ölçeği

DSM-5: The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders-5

1. GİRİŞ VE AMAÇ

İnternet kullanımının yaygınlaşması, günümüzde zaman ve mekân sınırlarını ortadan kaldırmış, iletişimin ve sosyal ilişkinin yeni yollar aracılığı ile olmasını sağlamıştır. Bu yollardan birisi de sosyal medyadır. Sosyal medya kullanıcıların birbiri ile bağlantı kurduğu, kullandığı, paylaştığı ve içerik ürettiği interaktif iletişim platformlarıdır. Sosyal medya ile kullanıcılar düşüncelerini, hayatlarını, eski ve yeni anılarını tüm kullanıcılara aktarabilir (1).

Dijital medya platformu olan We Are Social tarafından yayınlanan “Dijital 2024” isimli raporuna göre kullanıcılar internette günlerinin yaklaşık dörtte birini yani günde ortalama 6 saat 40 dakika geçirmektedir. Harcanan bu sürenin günde ortalama 2 saat 23 dakikası sosyal medya kullanarak geçmektedir. Türkiye’de ise sosyal medya kullanım süresi 2 saat 44 dakika ile ortalamanın üstünde yer almaktadır. Dünya çapında sosyal medya kullanımı, 2023 yılına göre %5,6 oranında artmış 266 milyon yeni kullanıcı sosyal medyayı ilk kez kullanmaya başlamıştır ve kullanıcı sayısı 2024 yılı itibariyle 5.04 milyara ulaşmıştır (2). Sosyal medya kullanıcı sayısı artmasıyla sosyal medya platformlarının da sayısı artmaktadır. En çok kullanılan sosyal medya platformları sırasıyla Facebook, Youtube, Whatsapp, İstagram, Tiktok olarak ilk beşte yer almaktadır (2).

Sosyal medyanın kullanımı ve sosyal medyada geçirilen zamanın artması yanında bazı olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir. Sosyal medya platformlarının artması, platformların algoritmalar ile kullanıcıların uygulamada geçirdikleri süreyi artırmak istemeleri, kullanıcıların bilinçsizce ve aşırı kullanımı, insanların kendilerini kontrol edememeleri sonucunda internet bağımlılığı içinde kullanılan “sosyal medya bağımlılığı” kavramını ortaya çıkarmıştır (3). Sosyal medya bağımlılığı; sosyal medyanın aşırı kullanımı, mesleki, akademik, finansal ve ilişkilerindeki sorumluluklarını ihmal etme ve sosyal medyaya giriş yapmadıklarında yoksunluk hissetmeleri olarak tanımlanmıştır (3, 4).

Bir bebek henüz anne karnındayken ilk etkileşim ve iletişim kurduğu kişi annesidir. İletişimin belirleyicisi annedir. Doğumdan sonra bebeğin anne ile ilk teması anne-çocuk iletişiminin temelini oluşturmaktadır (5). Anne-çocuk ilişkisinin eksikliği çocukta davranış bozukluğuna, zihinsel, sosyal, duygusal yönden problemlere neden olmaktadır (6). Annesi ile sağlıklı iletişim çocuklar daha uyumlu, daha sosyal ve akademik yönden daha başarılı olurlar. Sağlıklı iletişim kuran annelerin çocuklarında davranış ve sosyal problemler görülme riski azalır (7, 8).

Amaç: Sosyal medya kullanımı, modern dünyada hızla yaygınlaşmış ve adeta yaşamın bir parçası haline gelmiştir. Bu dijital devrim, insan ilişkilerinde köklü değişikliklere yol açarken, sosyal medya bağımlılığının artmasıyla birlikte kişiler arasındaki tüm bağlar ve ilişkiler olumsuz etkilenmektedir. Bu ilişkilerin başında ise, toplumsal yapı için büyük önem taşıyan anne-çocuk ilişkisi gelmektedir. Annenin, sosyal medya bağımlılığı nedeniyle çocuklarına yeterli zaman ve ilgi göstermemesi, ilişkilerin zayıflamasına, aile içi çatışmalara ve dolayısıyla çocuğun psikososyal gelişimi üzerinde ciddi olumsuz etkilere yol açabilmektedir. Bu nedenle, annenin sosyal medya bağımlılığının anne-çocuk ilişkisine etkisini araştırmak, günümüz aile yapısı ve çocuk gelişimi açısından son derece önemlidir.

Aile hekimliği, bireylerin ve ailelerin sağlıklarını bütüncül bir yaklaşımla ele almayı hedefler. Çocukların gelişim aşamalarında yanında olan ve takip eden aile hekimleri, bireylerin fizyolojik sağlıklarının yanı sıra psikolojik ve sosyal sağlıklarını da yakından takip eder. Sosyal medya bağımlılığı gibi modern yaşamın getirdiği yeni sorunlar, aile hekimlerinin giderek daha fazla karşılaştığı konular arasında yer almaktadır. Anne-çocuk ilişkisinin zayıflaması, sadece bireysel bir sorun olmaktan çıkarak, toplum sağlığını da olumsuz yönde etkileyen bir faktör haline gelmektedir. Çocuğun psikososyal gelişiminin ve genel sağlık durumunun etkilenmesi, uzun vadede ciddi sağlık sorunlarına yol açabilir.

Aile hekimleri, sosyal medya bağımlılığı konusunda aileleri bilgilendirmek, risk altında olan bireyleri ve aileleri tespit etmek ve bu bağımlılıkla mücadele etmek için stratejiler geliştirmek gibi önemli roller üstlenebilirler. Aile hekimlerinin, bu sürece katkıda bulunabilmesi için sosyal medya bağımlılığının etkileri konusunda yeterli bilgiye sahip olmaları ve bu konuda farkındalık yaratmaları gerekmektedir. Anne-çocuk ilişkisinin sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi için aile hekimlerinin önleyici tedbirler alması, aile içi iletişimi güçlendirmeye yönelik öneriler sunması ve gerektiğinde uzman yönlendirmeleri yapması büyük önem taşımaktadır. Bu çalışma, sosyal medya bağımlılığının anne-çocuk ilişkisi üzerindeki etkisini incelemeyi hedeflemektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Sosyal Medya ve Kullanımı

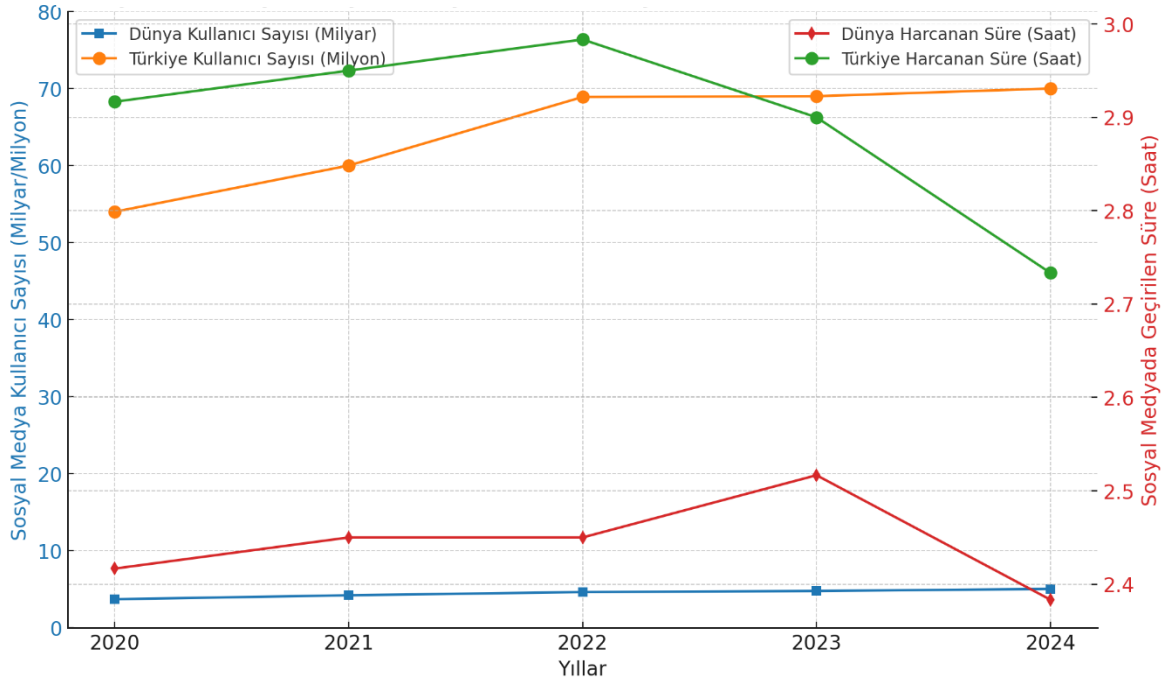
İnternetin gelişmesiyle Web 1.0'dan Web 2.0'a geçiş sosyal medyanın temellerini oluşturmuştur. Web 2.0 ile birlikte kullanıcılar sadece bilgi alan konumunda kalmaktan kurtulup bilgi alan ve veren konumuna geçmiştir. Web 2.0 ikinci nesil internet hizmetlerini; toplu iletişim sitelerini, wikileri, farklı iletişim araçlarını yani internet kullanıcılarının ortaklaşa ve beraber yarattığı sistemi tanımlamaktadır. İnternet kullanıcılarının beraber yaptığı sistemle sosyal medya ortaya çıkmıştır (9). Hızlı bir gelişim göstererek geleneksel medya araçlarının yerini alan sosyal medya Web 2.0'ın temelleri üzerinde kurulmuş Web 3.0'a geçmeye hazırlanmaktadır. Web 3.0, internette veri sahipliği ve kontrolünü merkezî olmaktan çıkararak teknolojiler için kullanılan genel bir terimdir. Web 3.0 uygulamaları ve hizmetleri giderek artan bir şekilde blok zincirleri, kripto varlıkları, yapay zeka ve meta veri kaynakları tarafından desteklenmektedir (10).

Sosyal medya kişilerin içerik ürettikleri, paylaştıkları, fikirlerini ortaya koydukları, yorumladıkları tüm yönleri ile daha çok etkileşimde oldukları platformlardır (11). Farklı kültürlerden farklı fikre sahip, farklı yaştan, cinsiyetten ve meslek gruplarından olan bireylerin yani herkesin kullanabildiği; sosyalleşme, bilgilenme, haberleşme, etkileşme, eğlenme ve meslek olarak yapma amaçlarıyla kullanılmaktadır (11).

2.2. Dünya'da ve Türkiye'de İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı

Her yıl dünya genelindeki dijital verileri ortaya koyan We Are Social Dijital 2024 raporu dünya çapında 5,35 milyar kişi tarafından internet kullanıldığını ilan etti. Bir bireyin internet kullanım süresi günde ortalama 6 saat 40 dakikadır. Dünya çapınca sosyal medya kullanımı, 2024 yılı itibarıyla 5.04 milyara ulaşmıştır ve 2023 yılına göre %5.6 artmıştır. Kullanıcı günde ortalama 2 saat 23 dakikasını sosyal medya kullanarak geçirmektedir (2).

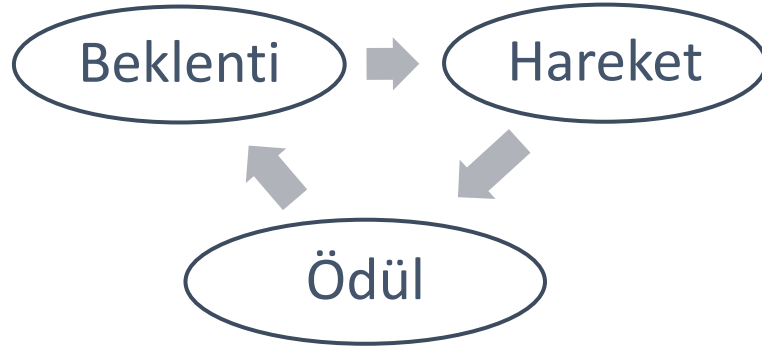
Türkiye'de interneti kullanılarak geçirilen süre incelendiğinde 6 saat 57 dakikayla dünya ortalamasının 17 dakika üzerindedir. 2024 yılı itibarıyla, Türkiye'de yaklaşık 70 milyon sosyal medya kullanıcısı bulunmaktadır ve bu da ülke nüfusunun yaklaşık %81'inin sosyal medya kullandığını göstermektedir. Bu kullanıcılarının yaklaşık %48,2'sini kadınlar oluşturmaktadır. Türkiye'de sosyal medya kullanım süresi 2 saat 44 dakika ile dünya ortalamasının üstündedir. En çok kullanılan sosyal medya platformları sırasıyla Facebook, Youtube, Whatsapp, Instagram, Tiktok ilk beşte yer almaktadır (2).

Şekil 1. Dünya ve Türkiye Sosyal Medya Kullanıcı Sayısı ve Harcanan Süre (2020-2024)

2.3. Dopamin, Alışkanlık Döngüsü, Bağımlılık

Dopamin insan beynindeki motivasyon, zevk, ödül ve hareket gibi birçok fizyolojik fonksiyonda yer alan önemli bir moleküldür (12). Dopamin sistemi, beyinde ödül, ödül beklentilerini ve motivasyonu yönlendiren karmaşık bir ağdan oluşmaktadır. Dopamin, beynin ödül merkezlerinde ve diğer önemli bölgelerde bulunur. Bu bölgelerdeki dopamin aktivitesi, bireylerin davranışlarını, öğrenme süreçlerini ve duygusal durumlarını etkiler. Yemek yeme, cinsel aktivite veya eğlenceli bir etkinlik gibi zevk veren eylemler sırasında dopamin salgılanır (13). Dopaminin salgılanması, beynin ödül merkezlerini aktive eder ve bu merkezler kişinin bu eylemleri tekrar etme isteğini artırır. Ödül beklentisi ve ödülü elde etme süreci, dopamin salınımını düzenleyen ve ödül döngüsünü yönlendiren bir geri bildirim mekanizması oluşturur (14). Bu süreçte, ödül alındığında beynin ödül merkezleri dopamin salgılar, bu da kişinin davranışını güçlendirir ve ödülün tekrar elde edilmesi için motive olmasını sağlar. Sonrasında bu uyarıcıya tekrar ulaşmak için dürtüleri daha da artırır. Beklenmedik ödüller, dopamin nöronlarının aktivitesini artırarak önceki davranışla ilişkili beyin bölgeleri için olumlu geri bildirim verir (15).

Şekil 2. Dopamin döngüsü

Sosyal medya platformları, dopamin döngüsünü hedef alarak kullanıcıların sürekli etkileşimde bulunmalarını teşvik eden mekanizmalar geliştirmiştir. Slot makineleri, rastgele ödüller sunarak kullanıcıların sık sık oynama isteğini artırır (16). Sosyal medya uygulamaları, benzer bir şekilde, kullanıcıların ekranı kaydırarak rastgele ve kişisel ilgi alanlarına hitap eden içerikler görmelerine olanak tanır. Bu sürekli ödül döngüsü, dopamin sisteminde belirsizlik yaratır ve ödülün öngörülemezliği, kullanıcıların sürekli olarak etkileşimde bulunma arzusunu artırır (17).

Ödüller genellikle rastgele ve öngörülemez olduğundan, dopamin salgısı sürekli olarak tetiklenir ve bu durum bağımlılık benzeri davranışlara yol açabilir (18). Sosyal medya platformları, kullanıcıların ekran karşısında daha fazla zaman geçirmelerini sağlayarak dijital bağımlılığa neden olabilir. Bu stratejiler, kullanıcıların dopamin döngüsünü manipüle ederek etkileşim sürelerini artırmayı ve bağlılığı devam ettirmeyi amaçlar.

2.4. Sosyal Medya Bağımlılığı

Bağımlılık, duyuşsal, bilişsel ve davranışsal süreçlerle gelişmekte olup, özel hayatta, işte ve akademik alanlarda, sosyal yaşamda sorumlulukların yerine getirilememesine sebep olan duygu durum bozukluğu, çatışma ve yinleme gibi sorunlara neden olan psikolojik bir rahatsızlıktır (4).

Kontrol edilemeyen istek ve eylemler bağımlılık olarak adlandırılır. Bağımlılık, bireyin eylem üzerinde kontrol sağlayamaması ve onsuz yaşamını sürdüremeyeceğini düşünmesidir. Bağımlılık denilince ilk olarak alkol, sigara ve ilaç gibi kimyasal maddeler düşünülmekte fakat başka madde, kişi ve durumlara karşı geliştirilen bağımlılık türleri de bulunmaktadır. İnternet bağımlılığı, kumar bağımlılığı, yemek bağımlılığı ve bilgisayar oyunları bağımlılığı gibi farklı bağımlılık türleri araştırmacılar tarafından ortaya konulmuştur (19).

Bilgi teknolojilerinin gelişmesi, sosyal medya platformlarının hızla çoğalmasıyla birlikte kişiler arası iletişim biçimleri değişmiştir. Sosyal medya platformlarının kullanıcıyı daha çok uygulamada tutmak için geliştirdiği yöntemler ve kolay erişim, günlük yaşamın diğer yönlerine müdahale edecek ölçüde aşırı sosyal medya kullanımına yol açmıştır (20). Sosyal medyanın aşırı kullanılması da günümüzde bir bağımlılık olarak değerlendirilmektedir.

Bağımlılık altı temel öge olarak; belirginlik, ruh hali değişimi, tolerans, geri çekilme belirtileri, çatışma ve tekrarlamak olarak tanımlanmaktadır (21). Sosyal medya bağımlılığı, sosyal medyaya girmek için güçlü bir istek duymak, sosyal medya ile ilgili endişe içinde olmak ve sosyal medyada geçirilen zaman nedeniyle sosyal aktivitelere katılmada iş, okul ve özel hayatta, kişilerarası ilişkilerde ve ruh sağlığı açısından problemlerin ortaya çıkması olarak tanımlanmaktadır (22). Literatürde sosyal medya bağımlılığının tanı kriterleri tanımlanmamış olup, internet bağımlılığı içerisinde değerlendirilmektedir. Sosyal medya bağımlılığı DSM-5'te bir bozukluk olarak tanımlanmamış olup, genel olarak davranışsal bir bağımlılık olarak değerlendirilmektedir (3, 23).

2.5. Anne Çocuk İlişkisi

Bebek doğum öncesinden başlayarak annesiyle iletişime ve çevresiyle etkileşmeye başlar. Çocukluk boyunca özellikle okul öncesi dönemde ebeveynlerin çocukların duygusal gelişimi için çok önemli rol oynadıkları bilinmektedir (24). Ebeveyn çocuk ilişkisini etkileyen anne babanın kişilikleri, eğitim düzeyleri, sosyal ilişkileri, ekonomik durumları, çocuklarına ayırdıkları kaliteli zaman gibi birçok faktör mevcuttur. Ebeveynlerin çocukları ile olan ilişkisiyle beraber birbirleri ile olan ilişkilerinin de çocuk üzerindeki etkisi bilinmektedir (25).

Kişilik özelliklerinin temellerinin atıldığı 0-6 yaş arasındaki bireyin psikolojik, sosyal, dil gelişimi ve çocuklar için ebeveynle olumlu ilişkinin önemi tartışılmazdır (26). Olumlu anne-baba-çocuk ilişkisinin, çocukların ruh sağlıkları, psikolojisi, akran ilişkisi, sorun çözme, problemleri halletme, akademik hayat ve sosyal becerileri üzerinde çok güçlü etkisi vardır (27). Çocukların annelerinden aldıkları sevgi ve şefkat çok önemlidir. Çocuklar hayatı annelerinden aldıkları bilgiler ve annelerini gözlemlemeleri ile taklit etme yoluyla öğrenmektedirler. Annelerinden ayrı kalan bebeklerin ve annesiyle iletişimi iyi olmayan bebeklerin karşıt gelme bozukluğu, davranım bozukluğu, öfke nöbeti, saldırganlık, kavga ve uyumsuzluk gibi davranış ve psikiyatrik bozukluklara sahip olduğu gösterilmiştir (28).

Okul öncesi dönemdeki çocuk, kişilik gelişiminde büyük bir ilerleme kaydetmektedir. Freud, erken çocukluk yaşantılarının ve gelişim döneminin kişi üzerinde kalıcı etkileri olduğunu, kişiliğin gelişiminde hayatın ilk altı yılının çok önemli olduğunu vurgulamaktadır (29). Adler'e göre yaşamın ilk yıllarında oluşmaya başlayan kişilik, sadece karakteri değil, çocuğun bütün davranışlarını kendine özgü bir biçimde onu başkalarından ayırır. Kişilik gelişiminin bir bütün içerisinde incelenmesi gerektiğini söylerken mizaç, irade gibi ruhsal özelliklerin yanında aile ile ilişkilerin önemli olduğunu vurgulamaktadır (30). Kuramların ortak noktası, bireyin kişiliği, inanç ve değerleri, davranış ve alışkanlıklarına ilişkin temel kazanımların okul öncesi dönemde geliştiğidir. Okul öncesi dönemde temeli oluşan kişiliğin genetik ve biyolojik eğilimler, sosyal çevre, değişen çevresel koşullara ve aile ilişkisine bağlı bir süreç olduğunu göstermektedir.

2.6. Anne Çocuk İlişkisi, Sosyal Medya Bağımlılığı ve Aile Hekimliği

Teknolojinin hayatımızın içinde yer alması ile birlikte ilişkiler, rutinler ve pratikler değişmektedir. Bu değişimlerden etkilenenlerden aile ilişkileri başta gelmektedir (31). Aile üyeleri sosyal medyayı yoğun şekilde kullandığında, yüz yüze iletişim azalmakta ve bu durum olumlu iletişimi engelleyebilmektedir (32). Sosyal medya bağımlılığı, annelerin dikkatini çocuklarından uzaklaştırarak anne-çocuk bağının zayıflamasına yol açabilir. Annelerin telefon ile aşırı meşgul olmaları, çocukların duygusal ve sosyal gelişimlerinde olumsuz etkilere neden olabilir (33). Annelerin sosyal medyada geçirdiği zamanın artmasının, çocuklarıyla geçirdikleri kaliteli zamanın azalmasına ve bu durumun çocukların psikolojik sağlıkları üzerinde olumsuz etkiler yaratabileceğine dikkat çekilmektedir (34). Bu, çocuklarda güven duygusunun zedelenmesine ve duygusal sorunların ortaya çıkmasına neden olabilir.

Birinci basamak sağlık hizmetlerinde verilen hizmetlerin temel özelliklerinin tanımı yapılmıştır (35). Aile hekimliği, temel özelliklerinden biri olan sağlık sistemiyle ilk tıbbi temas noktasını oluşturması; hizmet almak isteyenlere açık ve sınırsız bir giriş sağlaması; kişinin başka herhangi bir özelliğine bakmaksızın tüm sağlık sorunlarıyla ilgilenmesi sayesinde sosyal medya bağımlılığı olan ailelerin tespitinde ve müdahale edilmesinde önemli rol oynar. Aile hekimleri, aile içindeki stres faktörlerini ve ebeveyn-çocuk ilişkilerini dikkate alarak kapsamlı bir yaklaşım benimsemelidir. Bu yaklaşım, yalnızca bireysel sağlığını değil, aynı zamanda aile sisteminin genel sağlığını iyileştirme potansiyeline sahip olur. Annenin sosyal medya bağımlılığı, anne-çocuk ilişkisi üzerinde derin etkiler yaratabilir ve bu durum, aile hekimliği açısından önemli bir sağlık sorunu olarak ele alınmalıdır.

Aile hekimliği perspektifinden bakıldığında, sosyal medya bağımlılığı olan annelerin çocuklarının gelişimi ve aile sağlığı açısından risk altında olabilir. Aile hekimleri, bu tür bağımlılıkları tespit etmek ve müdahale stratejileri geliştirmek için önemli bir rol oynayabilirler. Aile hekimleri, sosyal medya bağımlılığı olan anneleri, çocuklarıyla daha kaliteli zaman geçirmeye teşvik edebilir ve dijital detoks gibi stratejiler önerebilir. Ayrıca, aile içi iletişimi güçlendirme ve duygusal bağları yeniden inşa etme konularında annelere rehberlik edebilirler.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Şekli

Bu araştırma tanımlayıcı tipte bir çalışmadır.

3.2. Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evrenini 4-6 yaş arası çocuğu olan anneler oluşturmaktadır.

3.3. Araştırmanın Örnekleme

Çalışmaya alınması gereken katılımcı sayısı, evrendeki birey sayısı bilinmediği için, %5 hata payı, %95 güven aralığı ile en az 385 kişi olarak hesaplandı (36). Ancak boş bırakılan ya da eksik doldurulan anketler olabileceği düşünülerek %10 artışla yaklaşık en az 423 kişi alınması planlandı. Oluşturulan anket formu, Necmettin Erbakan Üniversitesi Tıp Fakültesi hastanesinde bekleme alanlarında 4-6 yaş aralığında çocuğu olduğunu belirten kadınlara yüz yüze görüşme yöntemiyle uygulandı. Bu araştırma için hesaplanan örneklem büyüklüğüne yaklaşık 8 ayda (Mart-Kasım 2023) ulaşıldı. Belirtilen sürede 429 katılımcıya ulaşıldı. Toplanan anketler değerlendirildi, soruları tam doldurmayan ve çalışmaya alınma kriterlerine uymayan anketler (28 adet) elendi ve kalan 401 anket çalışmaya dâhil edildi.

3.4. Çalışmaya Alınmama Kriterleri

1. Ana dili Türkçe olmayan, Türkçe okuyup anlamayanlar.
2. 4-6 yaş aralığında çocuğu bulunmayanlar.
3. Sosyal medya kullanmayanlar.
4. Psikiyatrik hastalık tanısı olanlar.
5. Çocuklarında psikiyatrik tanısı veya engeli mevcut olanlar.

3.5. Etik Kurul Onayı

Çalışma 03.03.2023 tarih 2023/4227 sayı ile Necmettin Erbakan Üniversitesi Tıp Fakültesi etik kurulu onaylıdır (EK-1).

3.6. Veri Toplama Araçları

Çalışmada üç bölümden oluşan anket formu kullanılmıştır:

1. Sosyodemografik bilgi formu
2. Bergen Sosyal Medya Bağımlılık Ölçeği (BSMBÖ)

3. Çocuk Anababa İlişki Ölçeği (ÇAIÖ).

Anket formu 4-6 yaş çocuğu olan bir grup üzerinde uygulanarak pilot çalışması yapıldı. Anketin anlaşılabilirliği ile ilgili olan sorunlar düzeltildi. Pilot çalışmadaki veriler çalışmaya dâhil edilmedi. Sonrasında yüz yüze olarak anket formu katılımcılara uygulandı (EK-3).

3.6.1. Sosyodemografik Bilgi Formu

Formda yaş, aile yapısı, eğitim ve gelir durumu, psikiyatrik hastalık varlığı, sosyal medya kullanım süresi, çocuğun yaşı ve okula/kreşe gitme durumu, çocuğa bakım yapan kişi, çocuğun dijital ekran süresi, çocuğa kitap okuma sıklığı, beraber geçirilen süre ile ilgili sorular soruldu.

3.6.2. Bergen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği (BSMBÖ)

Ölçek Andreassen ve arkadaşları tarafından sosyal medya bağımlılık düzeyini belirlemek için 2016 yılında geliştirilmiştir (37). Ölçeğin Türkçe versiyonunun geçerlilik ve güvenilirlik çalışması 2019 yılında Demirci tarafından yapılmıştır (38). Tek boyutlu olan, yanıtları beşli Likert tipi bir ölçek üzerinde derecelendirilen altı maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 6, en yüksek puan ise 30'dur. Orijinal ölçeğin Cronbach's alpha katsayısı 0,88 iken, Türkçe versiyonunun katsayısı 0,83'tür. Ölçekten alınan puan ne kadar yüksekse katılımcının sosyal medya bağımlılık düzeyi de o kadar yüksektir.

3.6.3. Çocuk Anababa İlişki Ölçeği (ÇAIÖ)

Ölçek anne, baba ve çocuk arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla 1992 yılında Pianta tarafından geliştirilmiştir (39). Ölçeğin Türkçe'ye uyarlama ve geçerlilik güvenilirlik çalışması Akgün ve Yeşilyaprak tarafından 2010 yılında yapılmıştır (40). Uyarlama çalışmaları sırasında orijinal ölçekten 6 madde çıkarılmış ve ölçeğin Türkçe formu 24 maddeden oluşturulmuştur. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanmış hali, 'çatışma' ve 'olumlu ilişki' olmak üzere iki alt boyuttan oluşmakta ve beşli Likert tipindedir. Çatışma alt boyutu (2, 5, 8, 10, 11, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22) maddelerinden oluşmakta, olumlu ilişki alt boyutu (1, 3, 4, 6, 7, 9, 12, 16, 23, 24) maddelerinden oluşmaktadır. Ölçekte olumlu ve olumsuz ifadeler yer almakta olup ölçekteki olumlu ifadeler (1, 3, 4, 6, 7, 12, 23, 24) tersine çevrilerek puanlanmaktadır. Ölçekten yüksek puan almak olumsuz ilişkiyi, düşük puan almak ise olumlu ilişkiyi göstermektedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek toplam puan 120 iken en düşük toplam puan ise 24 tür. Ölçeğin güvenilirliği ile ilgili olarak alt boyutlara ilişkin iç

tutarlık katsayıları çatışma alt boyutu için 0,85, olumlu ilişki alt boyutu için 0,73 ve toplam puan için ise 0,73 olarak bulunmuştur (40).

3.7. Verilerin İstatistiksel Değerlendirilmesi

Çalışmada elde edilen bulgular değerlendirilirken, istatistiksel analizler için “SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 20.0” kullanıldı. Tanımlayıcı istatistikler sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma ile; nümerik değişkenler ikili gruplarda Student-t testi, çoklu gruplarda One-way Anova testi ile değerlendirildi. Gruplar arası farkın olduğu durumda Post-Hoc Tukey testleri ile anlamlılık değerlendirildi. $p < 0,05$ değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi. Parametreler arası ilişkiler Pearson korelasyon analizi ile arandı. Korelasyon katsayısı (r); 0,000–0,249 arası zayıf, 0,250–0,499 arası orta, 0,500–0,749 arası güçlü, 0,750–1,000 arası çok güçlü ilişki olarak kabul edildi.

4. BULGULAR

4.1. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri İle İlgili Bulgular

Eksiksiz doldurulan 401 anket analiz edildi. Çalışmaya katılan 401 kişinin yaş ortalaması $34,2 \pm 4,4$ (min=24; maks=47) yılı ve %52,4’ü (n=210) 34 yaş ve altıydı. Katılımcıların %81’i (n=325) ailelerini çekirdek aile olarak tanımladı ve %95,0’i (n=381) eşleri ile birlikte, %5,0’i (n=20) eşinden ayrıydı. Annelerin %55,4’ü (n=222) yüksekokul/üniversite mezunu, %49,4’ü (n=198) halen çalışıyordu ve %57,6’sının (n=231) geliri giderine eşitti.

Araştırmaya katılan bireylere ait sosyodemografik özellikler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların sosyodemografik özellikleri

	n	%
Yaş		
34 yaş ve altı	210	52,4
35 yaş ve üstü	191	47,6
Aile yapısı		
Geniş aile	69	17,3
Çekirdek aile	325	81,0
Tek ebeveynli	7	1,7

Ebeveynlerin birlikte yaşama durumları		
Birlikte	381	95,0
Ayrı	20	5,0
Eğitim durumu		
İlkokul	95	23,7
Lise	84	20,9
Yüksekokul / Üniversite	222	55,4
Çalışma durumu		
Çalışıyor	198	49,4
Çalışmıyor	203	50,6
Gelir düzeyi		
Gelir giderden az	74	18,5
Gelir gidere eşit	231	57,6
Gelir giderden çok	96	23,9
TOPLAM	401	100

Çalışmaya katılan annelerin %81,8'inin (n=328) sınırsız internet bağlantısı mevcuttu ve sosyal medya kullanım süresi günde ortalama $2,08 \pm 1,38$ (min=0,20, maks=12) saat/gün idi. Annelerin %63,3'ü (n=254) sosyal medya kullanımlarının aile ilişkisini etkilemediğini belirtmiştir.

Araştırmaya katılan bireylere ait sosyal medya kullanım bilgileri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların sosyal medya kullanım durumu

	n	%
İnternet bağlantısı durumu		
Sınırsız bağlantı	328	81,8
Sınırlı bağlantı	73	18,2
Sosyal medyanın aile ilişkisini etkileme durumu		
Evet	58	14,5
Hayır	254	63,3
Bazen	89	22,2
Toplam	401	100
	Min-Maks	Ort±SD
Sosyal medya kullanım süresi (saat/gün)	0,20-12	2,08±1,38

Katılımcıların %44,4'ünün (n=178) iki çocuğu vardı, çocuklarının %39,7'si (n=159) altı yaşında ve %76,8'i (n=308) erkekti. Çocukların %76,3'ü (n=306) okula/kreşe gidiyordu ve %74,5'in (n=299) evde bakımını annesi sağlıyordu. Annelerin %50,4'ü (n=202) çocuklarına yemek yerken telefon/tablet izlettirmiyordu ve %53,9 (n=216) çocuğuna bazen kitap okuyordu. Araştırmaya katılan bireylerin çocuklarına ait bilgiler Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların çocuklarının özellikleri

	n	%
Çocuğun cinsiyeti		
Erkek	308	76,8
Kız	93	23,2
Çocuğun yaşı		
4 yaş	130	32,4
5 yaş	112	27,9
6 yaş	159	39,7
Toplam çocuk sayısı		
Tek çocuk	113	28,2
İki çocuk	178	44,4
Üç çocuk ve üzeri	110	27,4
Kaçıncı çocuk		
İlk çocuk	194	48,4
Diğer	207	51,6
Okul-kreş durumu		
Gidiyor	306	76,3
Gitmiyor	95	23,7

Çocuğun evde bakımını sağlayan kişi		
Anne	299	74,5
Anneanne/Babaanne	76	19,0
Bakıcı	26	6,5
Yemek yerken telefon/tablet izletme durumu		
Evet	68	17,0
Hayır	202	50,4
Bazen	131	32,6
Çocuğa kitap okuma durumu		
Sıklıkla	155	38,6
Bazen	216	53,9
Hiçbir zaman	30	7,5
Toplam	401	100

Çocukların dijital ekran süresi ortalama günde $1,99 \pm 1,27$ (min=0, maks=8) saatti. Katılımcılar çocukları ile günde ortalama $6,72 \pm 4,98$ (min=1, maks=16) saat beraber geçirdiklerini belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan bireylerin çocukları ile geçirilen süreleri ve çocuk dijital ekran süresi Tablo 4’de verilmiştir

Tablo 4. Çocuğun ekran süresi ve çocuk ile beraber geçirilen süre

	Ort±SD	Min	Maks
Çocuk dijital ekran süresi (gün/saat)	1,99±1,27	0	8
Çocuk ile beraber geçirilen süre(gün/saat)	6,72±4,98	1	16

4.2. Ölçeklerin Ortalama Puanları ve Cronbach’s Alpha Değerleri

Bu çalışmada kullanılan BSMBÖ toplam puan ortalaması $11,45 \pm 4,62$, ÇAIÖ toplam puan ortalaması ise $52,86 \pm 10,16$ bulundu. BSMBÖ ölçeği Cronbach’s alpha değeri 0,788 iken ÇAIÖ Cronbach’s alpha değeri 0,739 idi. Ölçeklerin ortalama puanları ve Cronbach’s alpha değerleri Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5. Ölçeklerin ortalama puanları ve Cronbach's alpha değerleri

	Madde sayısı	Ort±SD(Min-Maks)	Cronbach's alpha
BSMBÖ	6	11,45±4,62 (6-29)	0,788
ÇAIÖ	24	52,86±10,16 (33-92)	0,739
Olumlu İlişki	8	20,80±4,21 (13-41)	0,789
Çatışma	16	32,05±8,64 (14-70)	0,747

Ort±SD: Ortalama±Standart sapma

ÇAIÖ: Çocuk Anababa İlişki Ölçeği, BSMBÖ: Bergen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği

4.3. Çocuk Anababa İlişki Ölçeği (ÇAIÖ) ve Bergen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği (BSMBÖ) Puanları ve Sosyodemografik Verilerin Karşılaştırılması

Yaşı 34 ve altı olan katılımcıların BSMBÖ puanı (12,15±4,78) yaşı 35 yaş ve üstü (10,69±4,31) olanlara göre daha yüksekti ve anlamlı bir fark tespit edildi (**p=0,01**). ÇAIÖ puanı 34 yaş ve altı için (53,27±10,42) ve 35 yaş ve üstü içinse (52,41±9,86) olarak bulundu.

BSMBÖ toplam puanı ve ÇAIÖ toplam ve tüm alt boyut puanları ile aile yapısı ve ebeveynlerin birlikte yaşama durumu arasında anlamlı bir fark tespit edilmedi ($p>0,05$). BSMBÖ toplam puanı eğitim durumu üniversite olanlarda (12,43±5,01), eğitim durumu lise ve altı olanlara göre (10,24±3,76) anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptandı (**p<0,001**). Bir işte çalışanların BSMBÖ toplam puanı (11,94±4,67), çalışmayanlara (10,98±4,53) göre anlamlı olarak yüksekti (**p=0,036**). Geliri giderinden az olan katılımcıların ÇAIÖ toplam puanı (54,01±10,54), çatışma alt boyutu (33,41±8,78) ve BSMBÖ (12,32±4,69) toplam puanında yüksek ancak istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratmamaktaydı ($p>0,05$).

Tablo 6. Çocuk Anababa İlişki Ölçeği, Alt Boyutları ve Bergen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeğinden alınan puanların sosyodemografik verilerle karşılaştırılması

	Çatışma Alt Boyut Puanı	Olumlu İlişki Alt Boyut Puanı	ÇAIÖ Toplam Puanı	BSMBÖ Toplam Puanı
	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD
Yaş grup				
34 yaş ve altı	32,64±8,99	20,62±4,15	53,27±10,42	12,15±4,78
35 yaş ve üstü	31,41±8,23	21,0±4,28	52,41±9,86	10,69±4,31
p*	0,157	0,379	0,402	0,010
Aile yapısı				
Geniş aile	31,76±7,52	20,59±3,87	52,36±9,76	10,57±4,22
Çekirdek aile	32,03±8,87	20,86±4,29	52,89±10,22	11,64±4,69
Tek ebeveynli	36,0±8,66	20,28±3,98	56,28±11,75	11,42±4,75

p**	0,466	0,845	0,618	0,220
Ebeveynlerin birlikte yaşama durumları				
Birlikte	31,97±8,58	20,75±4,12	52,73±10,01	11,49±4,65
Ayrı	33,60±9,86	21,70±5,75	55,30±12,64	10,75±4,06
p*	0,415	0,331	0,272	0,482
Eğitim durumu				
Lise ve altı	32,37±8,82	21,02±4,35	53,40±10,07	10,24±3,76
Üniversite	31,80±8,51	20,62±4,09	52,43±10,23	12,43±5,01
p*	0,514	0,343	0,343	<0,001
Çalışma durumu				
Çalışıyor	31,73±7,97	20,63±4,05	52,37±9,72	11,94±4,67
Çalışmıyor	32,37±9,26	20,97±4,37	53,34±10,57	10,98±4,53
p*	0,461	0,428	0,339	0,036
Gelir düzeyi				
Gelir giderden az	33,41±8,78	20,59±4,02	54,01±10,54	12,32±4,69
Gelir gidere eşit	31,42±8,59	20,80±4,26	52,23±10,04	11,12±4,40
Gelir giderden çok	32,53±8,61	20,95±4,27	53,48±10,12	11,58±5,01
p**	0,188	0,856	0,336	0,147

Ort±SD: Ortalama±Standart sapma

*Student T testi kullanılmıştır. ** One-Way Anova testi uygulanmıştır. One-Way Anova testinde anlamlılık olduğunda post hoc Tukey testi ile anlamlılık değerlendirilmiştir. $p^{xy}=x$ ve y seçenekleri arasında anlamlı fark vardır. ÇAIÖ: Çocuk Anababa İlişki Ölçeği, BSMBÖ: Bergen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği

İnternet bağlantısı sınırsız olanların BSMBÖ toplam puanı (11,70±4,80), sınırlı olanlara (10,54±3,82) göre yüksekti (**p=0,028**). Sosyal medya kullanımını aile ilişkisini etkilediğini düşünen grubun ÇAIÖ toplam puanı (58,67±11,35), çatışma alt boyut puanı (37,32±10,72) ve BSMBÖ toplam puanı (15,29±5,58), aile ilişkisini bazen etkilediğini düşünen grubun ÇAIÖ toplam puanı (53,58±11,00), çatışma alt boyut puanı (32,76±8,36) ve BSMBÖ toplam puanından (12,84±4,14) yüksek olup bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır (**sırasıyla p=0,007; p=0,004; p=0,002**). Aile ilişkisini etkilediğini düşünen grubun ÇAIÖ toplam puanı (58,67±11,35), çatışma alt boyut puanı (37,32±10,72) ve BSMBÖ toplam puanı (15,29±5,58), etkilemediğini düşünen gruba göre ÇAIÖ toplam puanı (51,28±9,03), çatışma alt boyut puanı (30,61±7,70) ve BSMBÖ toplam puanından (10,09±3,85) yüksek olduğu tespit edilmiştir (**p<0,001**). BSMBÖ puanında aile ilişkisini etkilediğini düşünmeyen (10,09±3,85) grup ile bazen etkilediğini düşünen (12,84±4,14) grup arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulundu (**p<0,001**).

ÇAIÖ toplam puanı, alt boyutları ve BSMBÖ toplam puanı ile katılımcıların internet bağlantısı durumu ve aile ilişkisini etkileme durumu Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların sosyal medya kullanım verilerine göre Çocuk Anababa İlişki Ölçeği, Alt Boyutları ve Bergen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeğinden aldıkları puanların dağılımı

	Çatışma Alt Boyut Puanı	Olumlu İlişki Alt Boyut Puanı	ÇAIÖ Toplam Puanı	BSMBÖ Toplam Puanı
	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD
İnternet bağlantısı durumu				
Sınırsız bağlantı	32,07±8,56	20,68±4,18	52,75±10,32	11,70±4,80
Sınırlı bağlantı	32,19±8,91	21,16±4,11	53,35±9,55	10,54±3,82
p*	0,914	0,377	0,650	0,028
Sosyal medyanın aile ilişkisi etkileme durumu				
Evet ^a	37,32±10,72	21,34±3,87	58,67±11,35	15,29±5,58
Hayır ^b	30,61±7,70	20,67±4,23	51,28±9,03	10,09±3,85
Bazen ^c	32,76±8,36	20,82±4,39	53,58±11,00	12,84±4,14
p**	<0,001^{ab} 0,004^{ac}	0,554	<0,001^{ab} 0,007^{ac}	<0,001^{ab,bc} 0,002^{ac}

Ort±SD: Ortalama±Standart sapma

*Student T testi kullanılmıştır. ** One-Way Anova testi uygulanmıştır. One-Way Anova testinde anlamlılık olduğunda post hoc Tukey testi ile anlamlılık değerlendirilmiştir. p^{xy}=x ve y seçenekleri arasında anlamlı fark vardır. ÇAIÖ: Çocuk Anababa İlişki Ölçeği, BSMBÖ: Bergen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği

Katılımcıların tek çocuğu olanların (12,35±5,31) üç ve üzeri çocuğu (10,71±4,19) olanlardan BSMBÖ toplam puanı yüksekti ve istatistiksel olarak anlamlıydı (**p=0,022**). Dört yaşında çocuğu olanların çatışma alt boyut puanı (33,50±9,75) ile altı yaşında çocuğu olanların çatışma alt boyut puanı (30,76±8,64) arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir (**p=0,020**). İlk çocuğu olanların BSMBÖ toplam puanı (12,15±5,04), ikinci ve sonraki çocuğu olanların puanından (10,80±4,09) yüksekti ve anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir (**p=0,03**). Katılımcıların çocuklarından erkek cinsiyetinde olanların BSMBÖ toplam puanı (11,82±4,82), kız cinsiyeti çocuğu olanlardan (10,80±4,09) yüksekti ve istatistiksel olarak anlamlıydı (**p=0,001**). Çocuklarına yemek yerken telefon/tablet izleten katılımcıların BSMBÖ toplam puanı (12,45±4,93) ile telefon/tablet izletmeyen grubun puanı

(10,79±4,11) arasında anlamlı fark bulunmuştur (**p=0,027**). Çocuklarına sıklıkla kitap okuyanların BSMBÖ toplam (12,21±4,90) ve ÇAIÖ olumlu ilişki alt boyut (20,03±3,65) puanı ile bazen kitap okuyanların BSMBÖ toplam (10,83±4,35) ve ÇAIÖ olumlu ilişki alt boyut (21,10±4,20) puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (**sırasıyla p=0,012,p=0,040**). Çocuğuna sıklıkla kitap okuyan annelerin ÇAIÖ toplam (51,30±10,18) ve olumlu ilişki alt boyut (20,03±3,65) puanının, hiçbir zaman kitap okumayanların ÇAIÖ toplam (57,06±9,59) ve olumlu ilişki alt boyut (22,60±5,96) puanları arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir (**sırasıyla p=0,012, p=0,006**).

ÇAIÖ toplam puanı, alt boyutları ve BSMBÖ toplam puanı ile katılımcıların çocuklarının sosyodemografik verileri ile bulguları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Katılımcıların çocuklarının sosyodemografik özelliklerine göre Çocuk Anababa İlişki Ölçeği, alt boyutları ve Bergen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeğinden aldıkları puanlara dağılımı

	Çatışma Alt Boyut Puanı	Olumlu İlişki Alt Boyut Puanı	ÇAIÖ Toplam Puanı	BSMÖ Toplam Puanı
	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD	Ort±SD
Toplam çocuk sayısı				
1 ^a	32,79±9,01	20,24±3,81	53,04±10,83	12,35±5,31
2 ^b	31,90±8,18	20,85±3,99	52,75±9,29	11,34±4,32
3 ve üzeri ^c	31,55±9,02	21,3±4,8	52,85±10,85	10,71±4,19
p**	0,536	0,173	0,973	0,022^{ac}
Çocuğun yaşı				
4 ^a	33,50±9,75	20,46±3,80	53,97±10,83	11,83±5,21
5 ^b	32,21±7,93	21,00±4,09	53,22±9,75	11,46±4,40
6 ^c	30,76±8,64	20,93±4,21	51,70±9,80	11,14±4,24
p**	0,020^{ac}	0,538	0,152	0,448
Kaçıncı çocuk				
İlk çocuk	32,60±8,99	20,51±4,08	53,11±10,34	12,15±5,04
Diğer çocuklar	31,55±8,30	21,08±4,32	52,63±10,00	10,80±4,09
p	0,224	0,175	0,637	0,03
Çocuğun cinsiyeti				
Erkek	32,35±8,90	20,80±4,33	53,15±10,35	11,82±4,82
Kız	31,09±7,71	20,81±3,80	51,91±9,49	10,25±3,64
p*	0,221	0,976	0,303	0,001
Çocuğun okula- kreşe gitme durumu				

Gidiyor	31,66±8,39	20,90±4,30	52,57±9,85	11,49±4,46
Gitmiyor	33,31±9,34	20,49±3,90	53,81±11,09	11,35±5,11
p*	0,105	0,411	0,300	0,808
Evde bakım sağlayan kişi				
Anne ^a	31,89±8,55	20,78±4,23	52,68±10,06	11,33±4,62
Anneanne/Babaanne ^b	31,57±8,95	20,48±3,63	52,06±9,85	12,09±4,56
Bakıcı ^c	35,34±8,48	21,96±5,42	57,30±11,38	11±4,76
p**	0,129	0,302	0,062	0,390
Çocuğa yemek yerken telefon/tablet izletme durumu				
Evet ^a	33,72±9,37	20,92±4,33	54,64±11,39	12,45±4,93
Hayır ^b	31,69±8,60	20,77±4,48	52,46±10,22	10,79±4,11
Bazen ^c	31,76±8,27	20,79±3,71	52,55±9,33	11,96±5,05
p**	0,221	0,966	0,284	0,027^{ab}
Çocuğa kitap okuma durumu				
Sıklıkla ^a	31,26±8,92	20,03±3,65	51,30±10,18	12,21±4,90
Bazen ^b	32,29±8,56	21,10±4,20	53,40±10,04	10,83±4,35
Hiçbir zaman ^c	34,46±7,42	22,60±5,96	57,06±9,59	12,00±4,48
p**	0,150	0,040^{ab} 0,006^{ac}	0,012^{ac}	0,012^{ab}

Ort±SD: Ortalama±Standart sapma

*Student T testi kullanılmıştır. ** One-Way Anova testi uygulanmıştır. One-Way Anova testinde anlamlılık olduğunda post hoc Tukey testi ile anlamlılık değerlendirilmiştir. $p^{xy=x}$ ve y seçenekleri arasında anlamlı fark vardır. ÇAIÖ: Çocuk Anababa İlişki Ölçeği, BSMBÖ: Bergen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği

4.4. Toplam Çocuk Sayısı, Anne Yaşı, Sosyal Medya Kullanım Süresi, Kaçınıcı Çocuk Olduğu, Çocuğun Ekran Süresi ve Çocukla Geçirilen Süre ile Ölçek Puanları Arasındaki Korelasyon Analizi

Katılımcıların ÇAIÖ, ÇAIÖ alt boyutları ve BSMBÖ aldıkları puanlar Pearson korelasyon analizi ile değerlendirildi. Toplam çocuk sayısı ile BSMBÖ puanları arasında zayıf düzeyde negatif yönde anlamlı korelasyon tespit edildi ($r=-0,132$, $p=0,008$). Anne yaşı ile BSMBÖ puanı arasında zayıf düzeyde negatif yönde korelasyon saptandı ($r=-0,159$, $p=0,001$). Sosyal medyada geçirilen süre ile BSMBÖ puanı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı korelasyon olduğu gösterildi ($r=0,360$, $p<0,001$). Kaçınıcı çocuk olduğu ile BSMBÖ puanı arasında negatif yönde zayıf düzeyde anlamlı korelasyon olduğu tespit edildi ($r=-0,147$, $p=0,003$).

Çocuk dijital ekran süresi ile ÇAIÖ toplam puanı ($r=0,142$), olumlu ilişki alt boyutu puanı ($r=0,113$), çatışma alt boyutu puanı ($r=0,112$), BSMBÖ puanı ($r=0,142$) arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı korelasyon olduğu tespit edildi (sırasıyla, $p=0,04$, $p=0,023$, $p=0,025$, $p=0,004$).

Çocukla geçirilen vakit ile ÇAIÖ olumlu ilişki alt boyutu puanı arasında zayıf düzeyde negatif yönde anlamlı korelasyon olduğu tespit edildi ($r=-0,111$, $p=0,026$). Çocukla geçirilen vakit ile BSMBÖ puanı arasında zayıf düzeyde negatif yönde anlamlı korelasyon olduğu gösterildi ($r=-0,161$, $p=0,001$).

Tablo 9. Katılımcıların özellikleri ile Çocuk Anababa İlişki Ölçeği, Alt Boyutları ve Bergen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki korelasyon

		Toplam çocuk sayısı	Anne yaşı	Sosyal medyada geçirilen süre	Kaçıncı çocuk	Çocuk dijital ekran süresi	Çocukla geçirilen vakit
ÇAIÖ Toplam Puanı	r	-0,007	-0,42	0,092	-0,024	0,142	-0,029
	p	0,888	0,402	0,067	0,637	0,04	0,568
Olumlu İlişki Alt Boyut Puanı	r	0,093	0,044	0,031	0,068	0,113	-0,111
	p	0,062	0,379	0,540	0,175	0,023	0,026
Çatışma Alt Boyut Puanı	r	-0,054	-0,071	0,093	-0,061	0,112	0,021
	p	0,283	0,157	0,063	0,224	0,025	0,679
BSMBÖ Puanı	r	-0,132	-0,159	0,360	-0,147	0,142	-0,161
	p	0,008	0,001	<0,001	0,003	0,004	0,001

Analiz olarak Pearson Korelasyon Testi uygulanmıştır.

ÇAIÖ: Çocuk Anababa İlişki Ölçeği, BSMBÖ: Bergen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği

4.5. Ölçek Puanları Arasındaki Korelasyon ve Regresyon Analizi

Katılımcıların Bergen sosyal medya bağımlılığı ölçeği ile Çocuk Anababa ilişki ölçeği ve alt boyutlarından aldıkları puanlar Pearson Korelasyon Analizi ile değerlendirildi. BSMBÖ'den aldıkları puan ile ÇAIÖ toplam puanı ($r=0,238$), çatışma alt boyutu ($r=0,270$),

arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı korelasyon olduğu tespit edildi ($p<0,001$). BSMBÖ ve ÇAIÖ ve alt boyut puanları arasındaki korelasyon Tablo 10’da yer almaktadır.

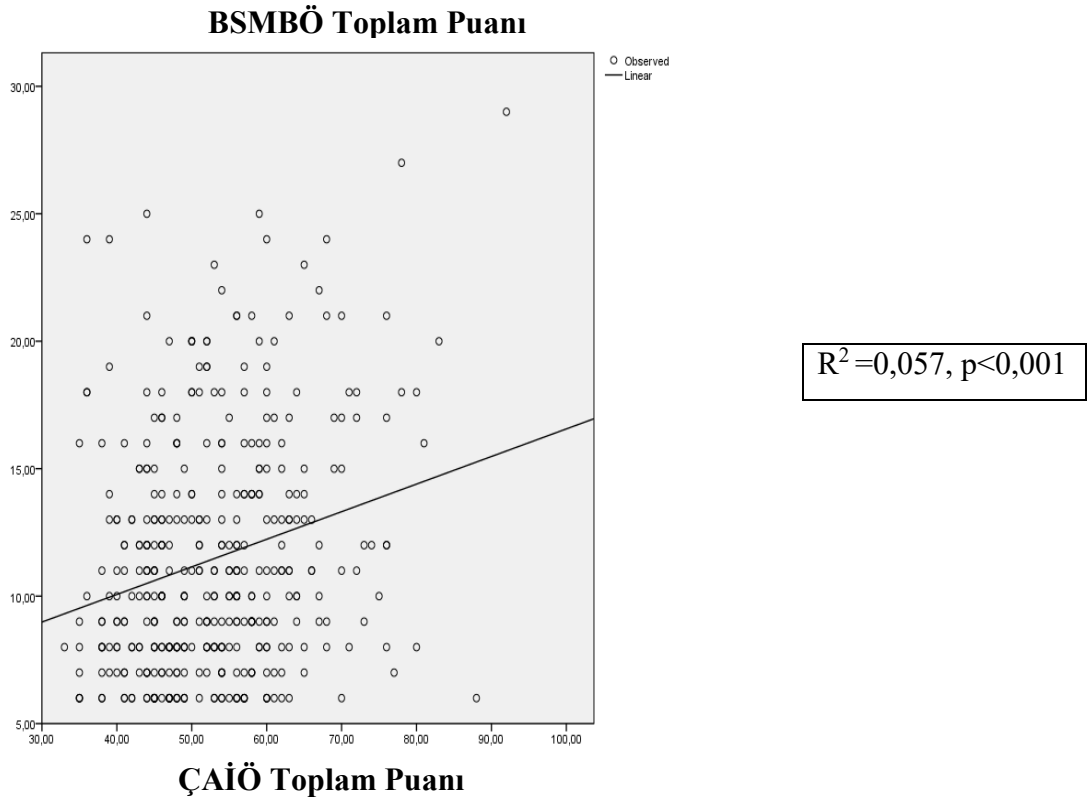
Doğrusal regresyon analizi yapıldığında BSMBÖ toplam puanındaki yüksekliğin %5,7’si ÇAIÖ puanındaki yüksekliğe atfedilmektedir ($R^2=0,057$ $p<0,001$). Toplam BSMBÖ puanı ile AÇİÖ toplam puanı arasındaki lineer regresyon analizi ise Şekil 3’te gösterilmiştir.

Tablo 10. Ölçek puanları arasındaki korelasyon

		BSMBÖ puanı
ÇAIÖ toplam puanı	r	0,238
	p	<0,001
Olumlu ilişki alt boyut puanı	r	0,019
	p	0,707
Çatışma alt boyut puanı	r	0,270
	p	<0,001

Analiz olarak Pearson Korelasyon Testi uygulanmıştır.

ÇAIÖ: Çocuk Anababa İlişki Ölçeği, BSMBÖ: Bergen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği

Şekil 3. Çocuk Anababa İlişki Ölçeği toplam puanı ile Bergen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği toplam puanı arasındaki Lineer Regresyon Analizi

5. TARTIŞMA

Sosyal medya internet ile ortaya çıkmış, internet kullanımının artması ile çok hızlı yayılmış, teknolojinin gelişmesiyle kullanımı katlanmıştır. Sosyal medyanın avantajları olduğu kadar dezavantajları da vardır ve bağımlılık gibi kötü alışkanlıklara sebep olabilmektedir. Sosyal medyanın bağımlılık yaptığı (41) ve aile ilişkilerini kötü etkilediğini gösteren çalışmalar mevcuttur (32, 42). Literatür incelendiğinde sosyal medya bağımlılığı araştırmalarının daha çok ergenler üzerinde yapıldığı ebeveynlerde özellikle anneler ile daha az çalışma olduğu görülmektedir. Oysaki araştırmalar, sosyal medyanın bağımlı kullanımının kadınlar arasında erkeklerden daha yaygın olduğunu daha tutarlı bir şekilde göstermiştir (43-45). Sunulan çalışmada annelerin sosyal medya bağımlılığının, anne-çocuk arasındaki ilişkiyi etkileyip etkilemediği, bunları etkileyen değişkenler ve bazı sosyodemografik verilerin bir farklılık yaratıp yaratmadığı incelendi. Çalışmada annelerin sosyal medya bağımlılığının anne-çocuk ilişkisi üzerindeki etkilerinin incelenmesi sonucunda elde edilen verilerin literatüre katkı sağlayacağı düşüncesindeyiz.

Anne yaşının anne-çocuk ilişkisine etkisini inceleyen farklı sonuçların tespit edildiği çalışmalar mevcuttur (46-51). Sunulan çalışmada anne yaşının anne-çocuk ilişkisine etkisi olmadığı bulundu. Benzer şekilde Boivin ve arkadaşları 2009 yılında 642 ebeveyn ile yaptıkları çalışmada anne yaşının anne-çocuk ilişkisini olumlu ya da olumsuz olarak etkilemediğini bulmuşlardır (46). Fakat Saygı ve Balat'ın 2012'de yaptığı çalışmada yaşı daha genç annelerin çocukları ile daha çok çatışma yaşadıkları ortaya konmuştur (47). Bu durum anne-çocuk ilişkisini etkileyen birden fazla faktörün olması yanı sıra katılımcıların demografik özelliklerindeki farklılıklardan kaynaklanmış olabilir.

Sunulan çalışmada yaşı daha genç olan annelerin sosyal medya bağımlılık puanlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum yaşı genç olan erişkinlerin teknoloji daha iyi kullanmalarına, teknolojik aletler ile daha fazla zaman geçirmelerine ve gelişmelere uyum sağlamalarına bağlı olabilir. Genç anne yaşının sosyal medya kullanımı üzerinde etkili olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur (42, 48, 49).

Bu çalışmada aile yapısının ve ebeveynlerin birlikte yaşama durumlarının anne-çocuk ilişkisini etkilemediği sonucuna ulaşıldı. Literatürde farklı sonuçlar mevcuttur. Tohlu'nun 2023 yılında yaptığı çalışmada da benzer sonuçlar bulunmuştur (50). Bunun yanında Güney Kore de yapılan bir çalışmada aile yapısının ebeveyn çocuk ilişkisini etkilediği bulunmuştur (51). Bu bulgular, aile yapısının anne-çocuk ilişkisine etkisinin

kültürel, toplumsal ve bireysel farklılıklara bağlı olarak değişkenlik gösterebileceğini ortaya koymaktadır.

Anne eğitim durumunun anne çocuk ilişkisine etkisi ile ilgili farklı sonuçlar mevcuttur. Sunulan çalışmada lise ve altı eğitimi olan annelerin çocukları ile çatışma yaşadıkları bulundu ancak anlamlı bir farklılık tespit edilmedi. Bu çalışmaya benzer şekilde 2001 yılında Button ve arkadaşları anne eğitimi ile anne çocuk iletişimi arasında ilişki bulamamışlardır (52). Buna karşılık, anne eğitim düzeyinin anne-çocuk ilişkisini etkilediğini gösteren çalışmalarda özellikle eğitim düzeyi lise ve altı olan annelerin çalışma oranlarının düşük olması nedeniyle çocuklarıyla daha fazla zaman geçirdikleri, bu durumun hem olumlu ilişki deneyimlerini hem de çatışmaları artırdığı sonucuna ulaşılmıştır (47). Diğer bir çalışmada annelerin eğitim seviyesinin, çocukların bilişsel gelişimi, bireysel özellikleri ve uyum becerilerinin desteklenmesinde önemli bir rol oynayarak, anne-çocuk ilişkisinin niteliğini güçlendiren bir faktör olarak öne çıktığı sonucuna ulaşılmıştır (53). Dereli ve Dereli'nin 2017 yılında yaptıkları çalışmada anne çocuk ilişkisinde anne öğrenim düzeyi arttıkça çocukları ile ilişkilerinin daha olumlu olduğu bulunmuştur (54). Bu farklı bulgular, anne eğitim düzeyinin anne-çocuk ilişkisini etkileyen tek bir faktör olmadığını, ilişkinin niteliğinin diğer değişkenlerle birlikte değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Annenin çalışma durumunun anne çocuk ilişkisine etkisi ile ilgili farklı sonuçlar bulunmuştur. Gregg ve Washbrook 2003 yılında yaptıkları çalışmada, annenin çocuğun 18. ayına kadar tam zamanlı çalışmasının çocuğu olumsuz etkilediğini, yarı zamanlı ya da 18. aydan sonra annenin çalışmasının ise çocuğu olumsuz yönde etkilemediğini belirtmişlerdir (55). Kök ve Ünal'ın (56) yaptığı çalışmaya benzer şekilde sunulan bu çalışmada annenin çalışma durumunun anne çocuk ilişkisine bir etkisi olmadığı görülmüştür. Annenin çalışma durumunun anne-çocuk ilişkisi üzerindeki etkisinin karmaşık olduğunu ve farklı yaşlarda farklı sonuçlar doğurabileceğini, dolayısıyla daha geniş bir şekilde incelenmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

Sunulan bu çalışmada eğitim düzeyi yüksek olan ve çalışan annelerin sosyal medya bağımlılık düzeylerinin yüksek olduğu belirlendi. Eğitim düzeyi arttıkça çalışma oranı arttığı için iki faktör birbiri ile bağlantılı etki yapmaktadır. Yüksek eğitim düzeyine sahip ve çalışan kadınların sosyal medya bağımlılık düzeylerinin daha yüksek olabileceği gösterilmiştir (57). Özellikle çalışan kadınlar, iş yükü ve günlük stresin bir sonucu olarak sosyal medya platformlarını daha sık kullanma eğiliminde olabilirler.

İnternet erişimini kolayca sağlayan kişilerde, oyunlar, sosyal medya ve diğer çevrimiçi faaliyetlerle daha fazla vakit geçirilmesi, bağımlılık gelişme riskini artırmaktadır. Bu çalışmada internet bağlantısı sınırsız olanların bağımlılık düzeyleri yüksek olduğu bulundu. Benzer şekilde internet erişiminin kolay olmasının kullanım süresini arttırdığını gösteren çalışmalar mevcuttur (58, 59).

Sunulan bu çalışmada sosyal medya bağımlılık düzeyinin yüksek olmasının anne çocuk ilişkisini olumsuz etkilediği bulundu. Buna ebeveyn phubbinginin neden olduğu söylenebilir. Phubbing (sosyotelizm) ise, telefon (phone) ve yok saymak (snubbing) sözcüklerinin birleşiminden oluşan, bir kişinin diğer kişilerle birlikteyken telefonu ile ilgilenip iletişime geçmemesi olarak ifade edilmektedir (60). Huan ve ark. 2022 yılında 988 anne ile yaptığı çalışmada anne phubbingin anne çocuk ilişkisini olumsuz etkilediğini bulmuştur (61). Literatürde anne akıllı telefon kullanımının anne-çocuk ilişkisini etkilediğini gösteren benzer çalışmalar mevcuttur (34, 62). Yapılan araştırmalar, anne phubbing davranışının anne-çocuk ilişkisini olumsuz etkileyebileceğini ve bu durumun sosyal medya bağımlılığı ile bağlantılı olduğunu göstermektedir.

Ebeveynlik ve sorunlu sosyal medya kullanımını araştıran 43 makalenin incelediği bir sistematik derlemede evde olumlu bir aile ilişkisinin daha az sosyal medya kullanımı ile alakalı olduğuna dair tutarlı kanıtlar tespit edilmiştir (63). Sunulan çalışmada da sosyal medya bağımlılık düzeyi yüksek olan katılımcıların sosyal medyanın aile ilişkisini etkilediğinin farkında oldukları ve çocukları ile daha olumsuz ilişki içinde oldukları bulundu. Bu bağımlılık, sadece yüz yüze etkileşimlerin azalmasına değil, aynı zamanda özellikle ebeveyn-çocuk ilişkilerindeki duygusal bağın zayıflamasına neden olmaktadır. Ebeveynler ve çocuklar, birbirleriyle vakit geçirmek yerine dijital cihazlara daha fazla zaman harcadıkça, aralarında duygusal bir mesafe oluşmaktadır. Özellikle ebeveynlerin aşırı ekran kullanımını modellediği ailelerde, aile içi uyum azalmakta ve daha az destekleyici ilişkiler gözlemlenmektedir. Bu durum, aile içinde iletişim kalitesinin düşmesine ve ilişkilerin zayıflamasına yol açmaktadır.

Sunulan çalışmada tek çocuğu olanların sosyal medya bağımlılık düzeyi yüksek olarak belirlendi. Yaşı daha genç olanlarda sosyal medya bağımlılığının daha fazla olması (64) ve genellikle tek çocuğu olanların yaşının daha genç olması sonucu etkilemiş olabilir (63).

Anne-çocuk ilişkisinde çocuğun yaşı önemli bir değişken olarak ele alınmış, ancak bu konuda farklı bulgulara ulaşılmıştır. Sunulan çalışmada dört yaşında çocuğu olanların daha fazla çatışma yaşadığı bulundu. Ural ve arkadaşlarının (2015) çalışması, küçük yaştaki çocukların annelerinden daha fazla kabul davranışı gördüğünü ve yaşla birlikte bu ilişkinin farklılaştığını öne sürerken (64), bazı çalışmalar anne-çocuk ilişkisinin çocuğun yaşına göre anlamlı bir farklılık göstermediğini savunmuştur (54, 65). Bu bulgular, çocuğun yaşının anne-çocuk ilişkisi üzerinde karmaşık bir etkiye sahip olduğunu ve yaşla ilgili etkilerin farklı kültürel faktörlere ve bireysel değişkenlere göre değişebileceğini göstermektedir. Çocuğun yaşı, özellikle çatışma düzeyinde belirleyici bir rol oynayabilir; daha küçük yaşlarda annenin kabul davranışı daha belirgin olabilirken, bu durum yaş ilerledikçe değişim gösterebilir.

Sunulan çalışmada, ilk çocuğu olan annelerin sosyal medya bağımlılık düzeylerinin yüksek bulunması, genç annelerin sosyal medya kullanımının daha yoğun olduğu gerçeğiyle ilişkilendirildi. Genç yaşın dijital medya tüketim alışkanlıkları üzerindeki etkisini yansıttığı düşünüldü (66).

Literatüre baktığımızda çocuğun cinsiyetinin anne çocuk ilişkisini etkilemediğini gösteren çalışmalar mevcuttur (67-69). Çocuğun cinsiyetinin anne-çocuk ilişkisi üzerindeki etkisinin istatistiksel olarak anlamlı bulunmadığı bu çalışma, literatürdeki benzer sonuçlarla uyumludur.

Bu çalışmada, erkek çocuğa sahip annelerin sosyal medya bağımlılık düzeylerinin yüksek olduğu bulundu. Bu sonucun, erkek çocuğa sahip katılımcıların sayısının diğer gruplara göre daha fazla olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Katılımcı sayısındaki bu farklılık, analizlerde cinsiyetin sosyal medya bağımlılığı üzerindeki etkisini olduğundan daha belirgin göstermiş olabilir.

Gökçe ve arkadaşlarının (2019) çalışmasında yemek esnasında telefon veya tablet izleyen çocukların daha fazla ekrana maruz kaldığı tespit edilmiştir (70). Çocukların yemek saatlerinde ekran kullanımı ile sağlıksız beslenme arasında bir ilişki olduğu, bu çocukların sağlıksız gıda tükettiği ve meyve-sebze alımlarının azaldığı belirlenmiştir (71). Sunulan bu çalışmada yemek yerken çocuğuna telefon veya tablet izlettiren annelerin sosyal medya bağımlılık düzeylerinin yüksek olduğu bulundu. Ebeveynler tarafından artan internet kullanımı ve yemek zamanlarında ekranların aktif bir şekilde kullanılması, hem kendileri hem de çocuklar için sağlıksız beslenme alışkanlıklarına ve genel sağlık problemlerine yol açabilecek önemli bir risk faktörü olarak değerlendirilmektedir (72).

Çalışmalar, annelerin çocuklarına kitap okumasının, anne-çocuk ilişkisi üzerinde olumlu bir etki yarattığını göstermektedir. Kitap okuma, anne ve çocuk arasında geçirilen kaliteli zamanın artmasını sağlarken, duygusal bağın güçlenmesine ve çocuğun kelime haznesinin gelişimine de katkıda bulunur. Çocuğuna kitap okumayan annelerde ise bu ilişkide olumsuz etkiler gözlemlenmiştir. Sunulan bu çalışmada da, kitap okumayan annelerin çocuklarıyla olan ilişkilerinin daha zayıf olduğu tespit edilmiştir. Literatürde de benzer şekilde, kitap okuma faaliyetlerinin anne-çocuk ilişkisini olumlu yönde etkilediği bulgularına ulaşılmıştır (73, 74).

Lyytinen ve arkadaşlarının (1998) 108 çocuk ile yaptığı çalışmada, annenin eğitim seviyesinin yükselmesi ile çocuğuna kitap okuma sıklığı arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur (75). Benzer şekilde, Baroody ve arkadaşlarının (2012) çalışması da anne eğitim düzeyi ile kitap okuma alışkanlığı arasında bir bağlantı olduğunu ortaya koymuştur (76). Sunulan çalışmada, çocuğuna sıklıkla kitap okuyan annelerin sosyal medya bağımlılık düzeyinin yüksek olduğu belirlendi. Bu annelerin eğitim seviyelerinin daha yüksek olmasına bağlı bir sonuç olabilir. Yüksek eğitim düzeyi, hem sosyal medya kullanım süresini hem de çocuklarına kitap okuma sıklığını etkileyen önemli bir faktör olarak değerlendirilebilir.

Sunulan çalışmada katılım gönüllülük esasına dayalı olması sebebiyle ankete katılmayı kabul edenlerin sosyokültürel seviyesi yüksek olması beklenen bir durum olmakla birlikte, gönüllü olmayanların analizde yer almaması kısıtlılık olarak kabul edilebilir. Sosyal medya kullanım süresi, anne çocuk ilişkisi ile ilgili sorularda kişilerin kendi beyan ve algılarına göre değerlendirme yapıldığı için subjektif sonuçlara sebep olmuş olabilir.

6. SONUÇLAR

4-6 yaş çocuğu olan annelerin sosyal medya bağımlılığının anne-çocuk ilişkisine etkisinin incelendiği bu çalışmada;

- Anne yaşının anne-çocuk ilişkisi üzerinde belirgin bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.
- Genç annelerin sosyal medyaya daha bağımlı oldukları belirlenmiştir.
- Aile yapısının durumu ve ebeveynlerin birlikte yaşamalarının anne-çocuk ilişkisini etkilemediği tespit edilmiştir.
- Anne eğitim durumu ile anne-çocuk ilişkisi arasında bir ilişki olmadığı belirlenmiştir.
- Anne eğitim seviyesinin yüksek olması ve annenin çalışıyor olması sosyal medya bağımlılığıyla ilişkili bulunmuştur.
- İnternete kolay erişimin sosyal medya bağımlılığını artırdığı, önceki çalışmalarda olduğu gibi bu çalışmada da doğrulanmıştır.
- Annelerin sosyal medya bağımlılık düzeyinin yüksek olması, anne-çocuk ilişkisini olumsuz yönde etkilemiş ve annelerin sosyal medyada geçirilen sürenin ilişkileri üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu düşündükleri görölmüştür.
- İlk ve tek çocuğu olan genç annelerin sosyal medya bağımlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.
- Çocuğun cinsiyetinin anne-çocuk ilişkisine bir etkisi olmadığı, ancak erkek çocuk annelerinin sosyal medya bağımlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.
- Yemek sırasında çocuğuna telefon veya tablet izleten annelerin sosyal medya bağımlılık düzeylerinin yüksek olduğu görölmüştür.
- Annelerin çocuklarına sıklıkla kitap okumasının, anne-çocuk ilişkisini olumlu yönde etkilediği ve bu annelerin sosyal medya bağımlılık düzeylerinin de yüksek olduğu bulunmuştur.

7. ÖNERİLER

Günümüzde sosyal medya, hayatın ayrılmaz bir parçası haline gelmiş olup, kullanımının hızla artması, bağımlılık konusunda dikkatli olunmasını gerektirmektedir. Sosyal medyanın bilinçli kullanımı, olumsuz etkilerinden korunmanın en etkin yoludur. Sosyal medya bağımlılığı, bireyler ve aile yapısı üzerinde çeşitli olumsuz sonuçlara yol açmakta, özellikle annelerin bağımlılığı çocukları da etkilemektedir. Çocukların gelişimi için kritik öneme sahip olan ilk yıllarında annelerinden yeterli ilgi görememeleri, çocukların sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimlerini olumsuz yönde etkileyebilir. Bu bağlamda, anne-çocuk ilişkisinde sosyal medya bağımlılığının getirdiği dikkat dağınıklığı, çocukların ihtiyaç duyduğu güvenli bağlanmayı sekteye uğratabilir.

Aile hekimliği disiplininin bütüncül yaklaşımı, yalnızca çocukların fiziksel sağlığını değil, duygusal ve psikososyal durumlarını da değerlendirmeyi içermelidir. Çocuğun gelişiminde önemli rol oynayan ebeveynler, özellikle anneler, bu kapsamda sosyal medya kullanım alışkanlıkları açısından da göz önünde bulundurulmalı ve aile hekimleri tarafından bilinçlendirilmelidir. Hekimler, çocuk hastaları değerlendirirken aile içi dinamikleri de dikkate almalı, teknolojinin getirdiği bağımlılık riskleri konusunda aileleri uyarmalıdır.

Sonuçlar, özellikle genç, eğitimli ve çalışan annelerin sosyal medya kullanımına yönelik farkındalığının artırılması gerektiğini vurgulamaktadır. Sosyal medya bağımlılığının anne-çocuk ilişkisi üzerindeki olumsuz etkileri göz önüne alındığında, annelere yönelik bilgilendirme ve eğitim programları düzenlenmelidir. Bu programlar, sosyal medyanın bilinçli ve kontrollü kullanımını teşvik ederek, annelerin çocuklarına daha fazla kaliteli zaman ayırmalarını sağlamaya yönelik olmalıdır. Özellikle, annelerin çocuklarına duygusal ve sosyal destek sağlamaları için farkındalık kazandırılması, çocukların sağlıklı gelişimi açısından kritik öneme sahiptir.

Bu öneriler, aile hekimliği ve toplum sağlığı uygulamaları açısından da değerlendirilmeli ve sosyal medya bağımlılığının çocukların gelişimsel süreçlerine olumsuz etkilerini en aza indirmeyi amaçlayan kapsamlı yaklaşımlar geliştirilmelidir.

8. KAYNAKLAR

1. Wikipedia. Sosyal medya [Internet]. Wikipedia; 2011 [Erişim tarihi: 11 Haziran 2024]. Erişim Adresi: https://tr.wikipedia.org/wiki/Sosyal_medya.
2. We are social. Digital 2024 [Internet]. Was; 2024 [Erişim tarihi: 14 Mayıs 2024]. Erişim Adresi: <https://wearesocial.com/uk/blog/2024/01/digital-2024-5-billion-social-media-users/>.
3. Kuss DJ, Griffiths MD. Online social networking and addiction—a review of the psychological literature. *International journal of environmental research and public health*. 2011;8(9):3528-52.
4. Young KS. Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *Cyberpsychology & behavior*. 2009;1(3).
5. Feldman R, Rosenthal Z, Eidelman AI. Maternal-preterm skin-to-skin contact enhances child physiologic organization and cognitive control across the first 10 years of life. *Biological psychiatry*. 2014;75(1):56-64.
6. LaFreniere PJ, Sroufe LA. Profiles of peer competence in the preschool: Interrelations between measures, influence of social ecology, and relation to attachment history. *Developmental psychology*. 1985;21(1):56.
7. Stocker C, Ahmed K, Stall M. Marital satisfaction and maternal emotional expressiveness: Links with children's sibling relationships. *Social Development*. 1997;6(3):373-85.
8. Vandewater EA, Lansford JE. Influences of family structure and parental conflict on children's well-being. *Family relations*. 1998:323-30.
9. Ziegler MG. Web 2.0 and knowledge sharing. A literature review. *AI, Computer Science and Robotics Technology*. 2022.
10. Rathor S, Zhang M, Im T. Web 3.0 and Sustainability: Challenges and Research Opportunities. *Sustainability*. 2023;15(20):15126.
11. Boyd DM, Ellison NB. Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of computer-mediated Communication*. 2007;13(1):210-30.
12. Speranza L, Di Porzio U, Viggiano D, de Donato A, Volpicelli F. Dopamine: the neuromodulator of long-term synaptic plasticity, reward and movement control. *Cells*. 2021;10(4):735.
13. Krangelbach ML, Berridge KC. The functional neuroanatomy of pleasure and happiness. *Discovery medicine*. 2010;9(49):579.
14. Berridge KC, Robinson TE. Parsing reward. *Trends in neurosciences*. 2003;26(9):507-13.
15. Blum K, Cull JG, Braverman ER, Comings DE. Reward deficiency syndrome. *American Scientist*. 1996;84(2):132-45.
16. Laskowski CS, Dorchak DL, Ward KM, Christensen DR, Euston DR. Can slot-machine reward schedules induce gambling addiction in rats? *Journal of gambling studies*. 2019;35:887-914.
17. Neurolaunch. TikTok and Dopamine: The Neuroscience Behind Social Media Addiction [Internet]. Neurolaunch; 2024 [Erişim tarihi: 23 Eylül 2024]. Erişim Adresi: <https://neurolaunch.com/tiktok-dopamine/>.
18. Schultz W, Dayan P, Montague PR. A neural substrate of prediction and reward. *Science*. 1997;275(5306):1593-9.
19. Griffiths M, editor *Technological addictions*. *Clinical psychology forum*; 1995: Division of Clinical Psychology of the British Psychol Soc.

20. Hou Y, Xiong D, Jiang T, Song L, Wang Q. Social media addiction: Its impact, mediation, and intervention. *Cyberpsychology: Journal of psychosocial research on cyberspace*. 2019;13(1).
21. Griffiths MD. Social networking addiction: Emerging themes and issues. *Journal of Addiction Research & Therapy*. 2013;4(5).
22. Andreassen CS, Pallesen S, Griffiths MD. The relationship between addictive use of social media, narcissism, and self-esteem: Findings from a large national survey. *Addictive behaviors*. 2017;64:287-93.
23. Association AP. *Diagnostic And Statistical Manual Of Mental Disorders Dsm-5*: American Psychiatric Association; 2013.
24. Hosokawa R, Katsura T. Marital relationship, parenting practices, and social skills development in preschool children. *Child and adolescent psychiatry and mental health*. 2017;11:1-8.
25. Knauth DG. Predictors of parental sense of competence for the couple during the transition to parenthood. *Research in Nursing & Health*. 2000;23(6):496-509.
26. Schneider BH, Atkinson L, Tardif C. Child–parent attachment and children's peer relations: A quantitative review. *Developmental psychology*. 2001;37(1):86.
27. Dawson G, Ashman SB, Carver LJ. The role of early experience in shaping behavioral and brain development and its implications for social policy. *Development and psychopathology*. 2000;12(4):695-712.
28. Greenberg MT, Speltz ML, Deklyen M. The role of attachment in the early development of disruptive behavior problems. *Development and psychopathology*. 1993;5(1-2):191-213.
29. Orhan Öztürk, Uluşahin A. *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları Ankara: Nobel Tıp Kitabevleri; 2022*.
30. Adler A. *The Education of Children*. London George Allen and Unwin Ltd.; 1957.
31. Aktan E, Kayış HH. Sosyal medya ve değişim: Bloglar aracılığıyla anneliğin evrimi üzerine netnografik bir analiz. *AJIT-e: Academic Journal of Information Technology*. 2018;9(32):39-54.
32. Güleç V. Aile ilişkilerinin sosyal medyayla birlikte çöküşü. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*. 2018;2(2):105-20.
33. McDaniel BT. Parent distraction with phones, reasons for use, and impacts on parenting and child outcomes: A review of the emerging research. *Human Behavior and Emerging Technologies*. 2019;1(2):72-80.
34. Radesky J, Miller AL, Rosenblum KL, Appugliese D, Kaciroti N, Lumeng JC. Maternal mobile device use during a structured parent–child interaction task. *Academic pediatrics*. 2015;15(2):238-44.
35. Woncaeupe. The European Definition of GP / FM [Internet]. Woncaeupe; 2023 [Erişim tarihi: 19 Ağustos 2024]. Erişim Adresi: <https://www.woncaeupe.org/page/definition-of-general-practice-family-medicine>.
36. Calculator.net. Sample Size Calculator [Internet]. Calculator.net; 2024 [Erişim tarihi: 14 Ekim 2024]. Erişim Adresi: <https://www.calculator.net/sample-size-calculator.html?type=1&cl=95&ci=5&pp=50&ps=&x=Calculate>.
37. Andreassen CS, Billieux J, Griffiths MD, Kuss DJ, Demetrovics Z, Mazzoni E, et al. The relationship between addictive use of social media and video games and symptoms of psychiatric disorders: A large-scale cross-sectional study. *Psychology of Addictive Behaviors*. 2016;30(2):252.
38. Demirci İ. Bergen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması, depresyon ve anksiyete belirtileriyle ilişkisinin değerlendirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*. 2019;20:15-22.

39. Pianta R. Child Parent Relationship Scale. Charlottesville, VA: University of Virginia. Center for Advanced Studies on Teaching and Learning. 1992.
40. Akgün E, Yeşilyaprak B. Çocuk Anababa İlişki Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2010;13(24):44-53.
41. Schou Andreassen C, Pallesen S. Social network site addiction-an overview. Current pharmaceutical design. 2014;20(25):4053-61.
42. Bartholomew MK, Schoppe-Sullivan SJ, Glassman M, Kamp Dush CM, Sullivan JM. New parents' Facebook use at the transition to parenthood. Family relations. 2012;61(3):455-69.
43. Madden M, Cortesi S, Gasser U, Lenhart A, Duggan M. Parents, Teens, and Online Privacy [Internet]. 2012 [Erişim tarihi: 10 Eylül 2024]. Erişim Adresi: <https://www.pewresearch.org/internet/2012/11/20/parents-teens-and-online-privacy/>.
44. Padilla-Walker LM, Coyne SM, Fraser AM. Getting a high-speed family connection: Associations between family media use and family connection. Family Relations. 2012;61(3):426-40.
45. Duggan M LA, Lampe C, Ellison NB,. Parents and social media. Pew Research Center. [Internet]. 2015 [Erişim tarihi: 26 Ağustos 2024]. Erişim Adresi: <http://www.pewinternet.org/2015/07/16/parents-and-social-media/>.
46. Boivin J, Rice F, Hay D, Harold G, Lewis A, van den Bree MM, et al. Associations between maternal older age, family environment and parent and child wellbeing in families using assisted reproductive techniques to conceive. Social science & medicine. 2009;68(11):1948-55.
47. Saygı D, Balat GU. The research of relationship between mothers and their children who continue their nursery class education Anasınıfına devam eden çocuğu olan annelerin çocukları ile ilişkilerinin incelenmesi. Journal of Human Sciences. 2013;10(1):844-62.
48. Waring ME, Carr LTB, Heersping GE. Peer reviewed: social media use among parents and women of childbearing age in the US. Preventing Chronic Disease. 2023;20.
49. McDaniel BT, Coyne SM, Holmes EK. New mothers and media use: Associations between blogging, social networking, and maternal well-being. Maternal and child health journal. 2012;16:1509-17.
50. Tohlu B. Annelerin Teknoloji Ve Sosyal Medya Kullanımının Anne Çocuk İlişkisi Açısından İncelenmesi. Ankara: Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2023.
51. Jarvis JA, Gibby AL, Dufur MJ, Pribesh S. Family structure and child well-being in a non-western context: The role of parent-child relations and parental conflict in South Korea. Population Research and Policy Review. 2020;39(3):439-64.
52. Button S, Pianta RC, Marvin RS. Mothers' representations of relationships with their children: Relations with parenting behavior, mother characteristics, and child disability status. Social Development. 2001;10(4):455-72.
53. Yu S. The influence of mothers' educational level on children's comprehensive quality. Journal of Education, Humanities and Social Sciences. 2023;8:1264-72.
54. Dereli E, Dereli BM. Ebeveyn-çocuk ilişkisinin okul öncesi dönem çocukların psikososyal gelişimlerini yordaması. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2017;14(1):227-58.
55. Gregg P, Washbrook E, Team AS. The effects of early maternal employment on child development in the UK. University of Bristol CMPO Discussion Paper. 2003;3:070.
56. Kök EE, Ünal F. Ebeveynlerin çocukları ile ilişkilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Kastamonu Education Journal. 2018;26(5):1437-46.

57. Brailovskaia J, Frahsek M, Margraf J. Work overload and addictive social media use: a relationship with depression symptoms and life satisfaction. *Journal of Technology in Behavioral Science*. 2022;7(3):358-67.
58. King DL, Delfabbro PH. The cognitive psychology of Internet gaming disorder. *Clinical psychology review*. 2014;34(4):298-308.
59. Lee S-Y, Kim MS, Lee HK. Prevention strategies and interventions for internet use disorders due to addictive behaviors based on an integrative conceptual model. *Current Addiction Reports*. 2019;6:303-12.
60. Nazir T, Pişkin M. Phubbing: A technological invasion which connected the world but disconnected humans. *The International Journal of Indian Psychology*. 2016;3(4):175-82.
61. Lv H, Ye W, Chen S, Zhang H, Wang R. The Effect of Mother Phubbing on Young Children's Emotional and Behavioral Problems: A Moderated Mediation Model of Mother-Child Attachment and Parenting Stress. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2022;19(24):16911.
62. McDaniel BT, Radesky JS. Technoference: Longitudinal associations between parent technology use, parenting stress, and child behavior problems. *Pediatric research*. 2018;84(2):210-8.
63. Auxier B AM. Social media use in 2021 [Internet]. Pew Research Center; 2021 [Erişim tarihi: 10 Eylül 2024]. Erişim Adresi: <https://www.pewresearch.org/internet/2021/04/07/social-media-use-in-2021/>.
64. Ural O, Güven G, Azkeskin K, Sezer T, Yılmaz E, Akşin E, et al. Okul öncesi dönemde çocuğu olan annelerin kabul red düzeyleri ile sosyal davranış denetimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2015;3.
65. Ummanel, Kapçı AY. Okul öncesi çocuklarda akran kabulünün çeşitli değişkenler açısından incelenmesi: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı ...; 2007.
66. Abbasi IS. Social media addiction in romantic relationships: Does user's age influence vulnerability to social media infidelity? *Personality and Individual Differences*. 2019;139:277-80.
67. Driscoll K, Pianta RC. Mothers' and Fathers' Perceptions of Conflict and Closeness in Parent-Child Relationships during Early Childhood. *Journal of Early Childhood & Infant Psychology*. 2011(7).
68. Özkan K, Bartan M. Okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş grubu çocuklarda bağlanma ve anne-baba-çocuk ilişkisi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2019(41):101-18.
69. Şahin FT, Sarıbaş MŞ, Ertör E. Erken Çocukluk Döneminde Çocuk-Ebeveyn İlişkisi İle Çocukların Yalnızlık ve Sosyal Memnuniyetsizliklerinin İncelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*.8(6):1873-89.
70. Gökçe A, Arslan İ, Öz SÜ, Mete U, Taşcı D, Taci DY. Yedi Yaş Altı Çocuklarda Mobil Ekran Maruziyeti Mobile Screen Exposure In Children Under Seven Years Of Age. *Ankara Eğt Arş Hast Derg*. 2021;54(2):188-93.
71. Ghobadi S, Hassanzadeh-Rostami Z, Salehi-Marzizarani M, Bellissimo N, Brett NR, Totosty de Zepetnek J, et al. Association of eating while television viewing and overweight/obesity among children and adolescents: a systematic review and meta-analysis of observational studies. *Obesity Reviews*. 2018;19(3):313-20.
72. Dennis C-L, Carsley S, Brennenstuhl S, Brown HK, Marini F, Bell RC, et al. Screen use and internet addiction among parents of young children: A nationwide Canadian cross-sectional survey. *Plos one*. 2022;17(1):e0257831.

73. Loredana C, Alice T, Lynne M, Peter C, Stefano C, Mauro B. Early parent-child intervention with Dialogic Book-Sharing: effects on child communicative and socio-emotional development and on parenting. Study protocol for a multicentre randomised controlled trial in Italy. *Trials*. 2024;25(1):395.
74. Duursma E. Parental bookreading practices among families in the Netherlands. *Journal of Early Childhood Literacy*. 2014;14(4):435-58.
75. Lyytinen P, Laakso M-L, Poikkeus A-M. Parental contribution to child's early language and interest in books. *European Journal of Psychology of Education*. 1998;13:297-308.
76. Baroody AE, Diamond KE. Links among home literacy environment, literacy interest, and emergent literacy skills in preschoolers at risk for reading difficulties. *Topics in Early Childhood Special Education*. 2012;32(2):78-87.

Ek-2. İzin Formu

1.08.2024 14:49

Yahoo Mail - Re: ÇOCUK-ANABABA İLİŞKİ ÖLÇEĞİ İZİN İSTEĞİ

Re: ÇOCUK-ANABABA İLİŞKİ ÖLÇEĞİ İZİN İSTEĞİ

From: Ege Akgün (ege.akgun@ankara.edu.tr)

To: mustafa.emre@yahoo.com

Date: Wednesday, December 6, 2023 at 10:08 PM GMT+3

Merhaba,

Çocuk anababa ilişkisi ölçeğini çalışmanızda kullanmanızda sakınca yoktur.

Ölçeği ve ölçeği tanıtan bilgiler ve kaynak gösterimi için ilgili makaleyi ekte gönderiyorum.

Ayrıca ekte yer alan izin formunu imzalayarak mail ekinde bana göndermenizi rica ediyorum.

Çalışmanızda başarılar dilerim.

Doç. Dr. Ege Akgün
Ankara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Fakültesi
Okul Öncesi Eğitimi AD
06590 Cebeci Ankara
0312 363 33 50/5106

--
Assoc. Prof. Ege Akgün
Ankara University
Faculty of Educational Sciences
06590 Cebeci Ankara Turkey
0090 312 363 33 50/5106

08-12-2023 11:07, Mustafa EMRE yazmış:

Sayın Hocam;
Necmettin Erbakan Üniversite Meram Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Ana bilim dalında asistan hekimim, Dr. Öğretim üyesi Hatice KÜÇÜKCERAN ve Prof. Dr. Fatma Gökşin CİHAN hocalarımız tez danışmanlarım. Bilgilerinize arz ederim.

On Thursday, November 30, 2023 at 09:49:43 PM GMT+3, Ege Akgün <ege.akgun@ankara.edu.tr> wrote:

Merhaba Mustafa

hangi düzeyde tez yazdığınızı, program-üniversitenizi ve danışmanınızı yazmanızı rica ediyorum.

Doç. Dr. Ege Akgün
Ankara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Fakültesi
Okul Öncesi Eğitimi AD
06590 Cebeci Ankara
0312 363 33 50/5106

--
Assoc. Prof. Ege Akgün
Ankara University
Faculty of Educational Sciences
06590 Cebeci Ankara Turkey
0090 312 363 33 50/5106

about:blank

1/2

EK-3. Çalışmada Kullanılan Anket Formu

Sayın Katılımcı,

Aşağıda size yönlendirilen sorular etik kurul onaylı bir tez çalışması kapsamında annelerdeki sosyal medya bağımlılığının çocuk anne ilişkisine etkisinin araştırılması hakkında bilgi toplamak amacı ile sorulmaktadır. Tüm bilgileriniz saklı tutulacaktır. Size uygun yanıtları 4-6 yaş aralığındaki çocuğunuzu düşünerek doldurunuz ve kutucukları çarpı (x) işareti koyarak yanıtlayabilirsiniz. Yardımınız için teşekkür ederiz.

1. Yaşınız: .....
2. Anne- Baba: Birlikte Ayrı
  - a. Ayrı ise ayrılık nedeni: Vefat Boşanma Diğer(se belirtiniz):.....
3. Aile yapınızı nasıl tanımlarsınız: Geniş aile Çekirdek aile Tek ebeveynli
4. Öğrenim durumunuz: İlkokul Ortaokul Lise Yüksekokul/Üniversite
5. Çalışıyor musunuz? Evet Hayır
6. Gelir düzeyinizi nasıl tanımlarsınız:
Gelir gidere denk Gelir giderden az Gelir giderden fazla
7. İnternet bağlantısına ulaşmanızı nasıl tanımlarsınız?
Sınırsız ulaşabiliyorum Sınırlı internetim var
Sınırlı internetim olmasına rağmen sosyal medyada geçirdiğim zamanı kısıtlamıyor.
8. Tanı konmuş psikiyatrik hastalığınız var mı? Yok Var(sa belirtiniz):.....
9. Sosyal medya (Facebook, Instagram, Twitter, vb.) kullanıyor musunuz: Evet Hayır
10. Günde ortalama kaç saat sosyal medyada (Facebook, Instagram, Twitter, vb.) vakit geçirirsiniz? .....saat

11. Sosyal medya da geçirdiğiniz zaman nedeniyle aile ilişkilerinizin etkilendiğini düşünüyor musunuz? EvetHayır Bazen
12. Toplam çocuk sayısı: .....
13. Çocuğunuzun yaşı(4-6 yaş aralığında olan): .....
14. Kaçınıcı çocuğunuz(4-6 yaş aralığında olan): .....
15. Çocuğunuzun cinsiyeti: Erkek Kız
16. Çocuğunuz okula/kreşe gidiyor mu? Evet Hayır
17. Çocuğunuza evde bakım sağlayan kişi: Anne Anneanne/Babaanne Bakıcı
Diğerleri(Lütfen belirtiniz):.....
18. Çocuğunuzun tanı konmuş psikiyatrik hastalığı veya fiziksel engeli var mı? Evet
Hayır
19. Çocuğunuza yemek yedirirken telefon ve/veya tablet izletiyor musunuz?
EvetHayır Bazen
20. Çocuğunuz günde ortalama kaç saat dijital ekran ile (Telefon, Televizyon, Tablet, Bilgisayar) vakit geçirir? .....saat
21. Çocuğunuza kitap okur musunuz? Sıklıkla Bazen Hiçbir zaman
22. Çocuğunuzla günde kaç saat birlikte vakit geçirirsiniz?.....saat

Son bir yılınızı düşünerek sosyal medya (Facebook, Instagram, Twitter, vb.) kullanımınız hakkındaki aşağıdaki durumları ne sıklıkla yaşadığınızı belirtiniz.
(1) Çok nadir (2)Nadir (3) Bazen (4) Sıkça (5) Oldukça sık

		Çok nadir	Nadir	Bazen	Sıkça	Oldukça sık
1	Sosyal medyayı düşünerek ya da sosyal medya kullanmayı planlayarak çok fazla zaman harcadınız mı?					
2	Sosyal medyayı giderek daha fazla kullanma arzusu hissettiniz mi?					
3	Sosyal medyayı kişisel sorunlarınızı unutmak için kullandınız mı?					
4	Sosyal medya kullanmayı bırakma denemeleriniz başarısızlıkla sonuçlandı mı?					
5	Sosyal medya kullanmanız yasaklansaydı rahatsız ve sıkıntılı olur muydunuz?					
6	Sosyal medyayı çok fazla kullanmanız işlerinizi/çalışmalarınızı olumsuz etkiledi mi?					

<p>Aşağıdaki her bir ifadenin çocuğunuz ile ilişkinizi hangi derecede yansıttığını değerlendiriniz.</p> <p>Aşağıdaki dereceleri düşünerek, her bir ifade için uygun rakamı yuvarlak içine alınız.</p> <p>(1) Kesinlikle uygun değil (2) Pek uygun değil (3) Kararsızım (4) Oldukça uygun (5) Kesinlikle uygun</p>		Kesinlikle uygun değil	Pek uygundeğil	Kararsızım	Oldukça uygun	Kesinlikle uygun
1	Çocuğumla sıcak şefkatli bir ilişki paylaşırım					
2	Çocuğumla ben sürekli olarak birbirimizle çatışma halinde gibiyiz					
3	Çocuğum iyi hissetmediğinde benim kendisini rahatlatmamı bekler					
4	Çocuğum benimle olan ilişkisine değer verir					
5	Çocuğum ihtiyaç duyduğunda yardım kabul etmek istemez					
6	Çocuğumu övdüğümde, gururla gözlerinin içi güler					
7	Çocuğum kendisi hakkındaki bilgileri içinden geldiği gibi paylaşır					
8	Çocuğum bana kolaylıkla öfkelenebilir					
9	Çocuğum beni memnun etmeye çalışır					
10	Çocuğum kendisine adaletsizce davranıyormuşum gibi hisseder					
11	Çocuğum gerçekten ihtiyaç duymadığı zamanlarda bile benim yardımımı ister					
12	Çocuğumun ne hissettiğini anlamak benim için kolaydır					
13	Çocuğum beni bir ceza ve eleştiri kaynağı olarak görür					
14	Ben başka çocuklarda zaman geçirdiğim de çocuğum incinir ya da kıskançlık gösterir					
15	Çocuğum cezalandırıldıktan sonra bile kızgınlığını veya karşı koymasını sürdürür					
16	Çocuğum yanlış bir davranışta bulunduğu anda, bakışlarımdan ya da ses tonumdan benim tepkimi anlamaya çalışır					
17	Çocuğumla ilgilenmek enerjimi tüketiyor					
18	Çocuğum kötü bir ruh hali içinde olduğunda, bizi					

	uzun ve zor bir günün beklediğini biliyorum					
19	Çocuğumun bana karşı duygularının ne olacağı önceden kestirilemez ya da her an değişebilir					
20	Tüm çabalarımın rağmen çocuğum ile anlaşma biçimimizden hiç memnun değilim					
21	Çocuğum benden birşey istediğinde sızlanır ya da ağlar					
22	Çocuğum bana karşı sinsice davranır ya da beni kullanır					
23	Çocuğum duygularını ve yaşantılarını benimle açıkça paylaşır					
24	Çocuğumla etkileşimim, benim bir ebeveyn olarak kendimi etkili ve özgüvenli hissetmemi sağlar					

